

Özel Güvenlik Hukuku Ve Kişi Hakları

ÖZEL GÜVENLİK HUKUKU VE KİŞİ HAKLARI İÇİNDEKİLER

GÜVENLİK HİZMETLERİ, YETKİ VE GÖREVLERİ

I. ÖZEL GÜVENLİĞİN ANLAMI VE KAPSAMI

II. ÖZEL GÜVENLİK GÖREVLİSİNİN YETKİLERİ

(KİMLİK SORMA, ARAMA, EL KOYMA, YAKALAMA)

1. Uluslar Arası Belgeler
2. Ulusal Belgeler
3. Kimlik Sorma
4. Arama
5. El Koyma
6. Terk Edilen ve Bulunan Eşya
7. Yakalama

III. 2559 SAYILI POLİS VAZİFE VE SELAHİYET KANUNU VE GENEL KOLLUKLAİLİŞKİLERİ

IV. HUKUKA UYGUNLUK NEDENLERİ

1. Özel Hukukta Hukuka Nedenleri
2. Ceza Hukukunda Meşru Savunma

V. ZOR KULLANMA, SİLAH KULLANMA YETKİSİ VE SINIRLARI

VI. ÖZEL GÜVENLİK GÖREVLİSİNİN İNSAN HAKLARI İHLALLER

VII. ÖZEL GÜVENLİK GÖREVLİSİNE KARŞI İŞLENEBİLECEK SUÇLAR VIII.5188 SAYILI YASADA YER ALAN SUÇLAR

IX. ÖZEL GÖREVLİLERİNİN HAKLARI

ÖZEL GÜVENLİKLE İLGİLİ KAVRAMLAR, KURUMLAR VE GÖREVLER BİRİNCİ BÖLÜM

GÜVENLİK HİZMETLERİ, YETKİ VE GÖREVLER

I. ÖZEL GÜVENLİĞİN ANLAMI VE KAPSAMI

1. Özel Güvenliğin Felsefesi

Güvenlik kavramı, "toplum yaşamında kanuni düzenin bozulmadan yürütülmesi, kişilerin korkusuzca yaşayabilmesi durumu" [TDK, 1994:340] olarak tanımlanan ve insanın yaşamını sürdürebilmesi için olmazsa olmaz şartlardan birisidir. Ancak, güvenliği sağlanmış ve bu sayede olası tehlikelerden korunmuş insan, güven içinde yaşamını sürdürebilir. Bu nedendir ki, yaşam hakkı ile güvenlik arasında önemli bir ilişki vardır. Bunun için insan, çareler aramış ve ünlü düşünür ibn-i Haldun'a göre, güvenliğini sağlamak ve temel ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla devlet organizasyonunu kurmuştur [Arslan, 1997:98]. Bu nedenle, devletin en önemli görevi yurttaşlarının güvenliğini sağlamaktır. Devletin sağlamakla görevli olduğu bu güvenlik "kamu güvenliği" olarak adlandırılmaktadır.

Güvenlik, bir toplumda hem kamu sektörü hem de öze k sektör bakımından çok büyük bir öneme sahiptir. Zira, güvenlik olmadan, hukuk, eğitim, sağlık ve ekonomi gibi diğer alanlarda gelişme sağlanabilmesi mümkün değildir. Diğer bir ifadeyle, bu alanlarda gelişmenin sağlanabilmesi, güvenliğin sağlanmasına bağlıdır. Bu da ancak bu alanlardaki gelişmeye paralel olarak güvenlik hizmetinin eksiksiz olarak sunulmasıyla mümkündür.

Ne var ki, bu alanlardaki gelişmelerle beraber suç oran ve çeşitliliği de artmış; bu durum, güvenlik ihtiyacını daha da önemli hale getirmiştir. Tüm bunlara karşılık, özgürlükçü demokrasinin ve serbest piyasa ekonomisinin gelişmesinin sonucu olarak devlet, işlevleri bakımından giderek küçülmüştür. Devletin giderek küçülmesi, sağlamakla görevli olduğu güvenlik hizmetlerinin,

yetersizliğini ve toplumun tüm kesimlerine sunmasının imkansızlığını görülür hale getirmiştir. Devletin sağlamakla görevli olduğu güvenlik hizmetlerinin yetersizliğinin ve toplumun tüm kesimlerine sunmasının imkansızlığının ya da zorluğunun görülmesi; eğitim ve sağlıkta olduğu gibi, güvenlik sektörünün kapılarının özel sektöre açılmasını sağlamıştır[Eryılmaz, 2006:124]

Böylece, yapılan yasal düzenlemelerle, kişilerin kendileri şirket kurmak ya da bu alanda kurulmuş diğer şirketlerden hizmet satın almak suretiyle, güvenliklerini sağlamalarına imkan tanınmış; bu gelişmeler özel güvenlik sektörünü ortaya çıkarmıştır.

2. Özel Güvenliğin Tarihçesi

3201 sayılı ETK 3 üncü maddesinde Türkiye'de kolluk kuvvetleri umumi (genel) ve hususi (özel) kolluk olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Buna göre "Kolluk Güçleri" şöyle sınıflandırılabilir:

Genel Kolluk Polis Jandarma Sahil Güvenlik

Özel Kolluk Belediye Zabıtası Orman Muhafaza Gümrük Muhafaza

Liman Muhafaza Özel Güvenlik V.s.

Bu düzenlemeye göre, Özel Güvenlik Teşkilatı "Özek Kolluk" içinde yer alan bir kolluk teşkilatıdır. Türkiye'de ilk özel kolluk teşkilatı olarak, belediyelerin kendi görev alanlarına giren düzenin sağlanması ve yerel halkın güvenliklerine katkıda bulunmak üzere, 1930 yılında 1580 sayılı Kanun'la kurulan, "Belediye zabıtası" olmuştur. "Orman muhafaza", "Gümrük muhafaza", "Liman muhafaza" gibi diğer özel kolluk teşkilatları da aynı düşüncenin sonucu olarak kurulmuştur

Özel Güvenlik Teşkilatı ise, yukarıda bahsedildiği gibi, suçların çeşitlenerek gelişmesi sonucu, devletin toplumun tüm kesimlerine sunduğu kamu güvenliğinde zaafplar yaşanması üzerine, kamu güvenliğini tamamlayıcı olarak, 1981 yılında 2495 sayılı Bazı Kurum ve Kuruluşların Güvenliğinin Sağlanması Hakkında Kanun'la yasal olarak kurulmuştur. Önemli eksiklikler ve hukuka aykırılıklar içeren bu Yasa, 26 Haziran 2004 yılına kadar yürürlüğünü sürdürmüştü; 10 Haziran 2004 tarihinde kabul edilen Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanun'un 26 Haziran 2004 tarihinde yürürlüğe girmesiyle, yürürlükten kalkmıştır.

5188 sayılı Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanun'un, özel güvenlik sektöründe bir dönüm noktası olduğu ve bu Yasanın yürürlüğe girmesiyle birlikte, yeni bir dönemin başladığı söylenebilir.

1 Abraham Maslow'a göre, güvenlik ihtiyacının da aralarında yer aldığı insan ihtiyaçları önem sırasına göre bir hiyerarşi oluşturur ve ihtiyaçlar Hiyerarşisi olarak adlandırılır. En önemli ihtiyacın en altta yer aldığı ve yukarıya çıkıldıkça önemi azalan ihtiyaçların hiyerarşik sıralaması şöyledir

Kendini tamamlama ihtiyacı (Self actualization Needs) Kendini gösterme ihtiyacı (Esteem Needs)

Sosyal ihtiyaçlar (Belonging Needs)

Güvence ihtiyaçları (Safety Needs)

Fizyolojik İhtiyaçlar (Physiological Needs)

Özel Güvenlik sektöründe olduğu gibi, Türkiye'de liberal demokrasinin gelişmesine paralel olarak, Avrupa Birliği uyum sürecinde birçok Anayasal ve yasal değişiklikler yapılmıştır. Bu süreçte hukuk sistemimiz içinde müstesna bir öneme sahip olan Türk Ceza Kanunu ile Ceza Muhakemeleri Usul Kanunu da değişmiştir. 1 Haziran 2005 tarihinde, 765 sayılı TCK yerine, 5237 sayılı TCK; 1412 sayılı CMUK yerine de, 5271 sayılı CMK, yürürlüğe girmiştir.

1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe giren 5271 sayılı CMK, adli kolluğu kurarak (CMK m.164), kollukta yeni bir kavram ve uygulamayı başlatmıştır. Bu bağlamda, kolluk aşağıdaki şekilde ikili bir ayrım arz etmektedir:

Adli Kolluk Suça Müdahale eden Kolluk Görevlileri

İdari Kolluk Önleyici Görev Yapan Kolluk Görevlileri

CMK'nın 164 üncü ve YGAİAY'nin 4 üncü maddesine göre adli kolluk, Polis, Jandarma ve Sahil Güvenlik Komutanlığı ile Gümrük Muhafaza Teşkilatını, ifade

eder. Ancak, gerektiğinde veya Cumhuriyet savcısının talebi halinde, diğer kolluk birimlerinin de, adli kolluk görevini yerine getireceği belirtilmiştir (CMK m.165)

Esasen idari (Önleyici) bir kolluk olarak kurulan Özel güvenliğin, CMK'nın 165 inci maddesinde belirtilen ve gerektiğinde adli kolluk görevini yerine getirecek olan, "diğer kolluk birimleri" arasında sayılıp sayılmaması, konumuz açısından oldukça önemlidir.

"Adli kolluk görevlileri, maddi gerçeğin araştırılması ve adil bir yargılamanın yapılabilmesi için, Cumhuriyet savcısının emirleri doğrultusunda şüphelinin lehine veya aleyhine olan tüm delilleri, kanunda ön görülen koşullara uyarak toplamak, muhafaza altına almak ve bunları bir fezleke ile Cumhuriyet savcısına sunmakla yükümlüdür."(AKY, m6/6)

Yönetmelikte tanımlanan "adli kolluktan, insan haklarını, sorgu teknik ve taktiklerini, delil toplama ve değerlendirme tekniklerini bilen; Ceza Muhakemesi Hukukuna, kriminalistik bilimine, bilgisayar teknolojilerine ve suçlularla mücadele yöntemlerine vakıf, taşınır-taşınmaz her türlü teknik araç-gereçle donatılmış [Öztürk ve Diğerleri, 2006:225]; suç şüphesi üzerine yakaladığı şüphelileri ve elde ettiği delilleri Cumhuriyet Savcılığı'na teslim eden, kolluk anlaşılması gerektiği açıktır. Oysa, ÖGG' ye yakaladığı şüphelileri ve delil olabilecek bulguları savcılığa sevk etme yetkisi verilmemiş, derhal genel kolluğa bildirmek ve teslim etmekle görevlendirilmiştir(ÖGHDK m.7/g). Kamuya açık alanlardaki önleme araması yapma yetkisi de, genel kolluğun denetim ve gözetimine bağlanmıştır.(ÖGHDKÜİY, m,14).

Kanaatimizce, yukarıda belirttiğimiz nedenlere bağlı olarak, "Özel Güvenlik Teşkilatı"nı, yasanın belirttiği (CMK m.165) "adli kolluk birimleri" arasında saymak mümkün görünmemektedir. Ancak, bu durum, ÖGG'nin suça ilişkin olarak yaptığı görevlerin "adli görev" olarak tanımlanmasına engel değildir.

II. ÖZEL GÜVENLİK GÖREVLİSİNİN YETKİLERİ:

KİMLİK SORMA, ARAMA, EL KOYMA, YAKALAMA

Kişinin durdurulması, kimliğinin sorulması, aranması ve eşyalarına el konulması, hukuki olarak kişinin temel hak ve özgürlüklerinin sınırlandırılmasıdır. Ancak bu temel haklar, uluslararası ve ulusal hukuki belgelerle güvence altına alınmıştır. Bunları şöyle ifade edebiliriz:

1. Uluslararası Belgeler

a. İnsan Hakları Evrensel Beyanamesi (İHEB)

Madde 1- Bütün insanlar hür, haysiyet ve haklar bakımından eşit doğar. Akı ve vicdana sahiptirler ve birbirlerine karşı kardeşlik zihniyeti ile hareket etmelidir.

Madde 2- (1)Herkes, ırk, cinsiyet, cins, dil, din, siyasi veya diğer herhangi bir akide, milli veya içtimai (sosyal) menşe, servet, doğuş ve herhangi diğer bir fark gözetilmeksizin iş bu beyannamede ilan olunan tekmil haklardan ve bütün hürriyetlerden istifade edebilir.

Madde 3- "Yaşamak, hürriyet ve kişi emniyeti her ferдин hakkıdır."

Madde 12- "Hiç kimse özel hayatı, ailesi, meskeni veya yazışması hususlarında keyfi karışmalara, şeref ve şöhretine karşı tecavüzlere maruz kalamaz. Herkesin bu karışma ve tecavüzlere karşı korunmağa hakkı vardır."

b. İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi (İHAS)

Madde 8- "(1) Herkes özel ve aile yaşamına, konutuna ve yazışmasına saygı gösterilmesi hakkına sahiptir." "(2) Bu hakların kullanılmasına resmi bir makamın karışması, demokratik bir toplumda, ancak ulusal güvenlik, kamu güvenliği, ülkenin ekonomik refahı, düzenin korunması, suçların önlenmesi, sağlığın ya da ahlakın ve başkasının hak ve özgürlüklerinin korunması için zorunlu bulunduğu ölçüde ve kanunla öngörülmesi koşuluyla olabilir."

2. Ulusal Belgeler a. Anayasa

Madde 17/3- "Kimseye işkence eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir ceza veya muameleye tabi tutulamaz"

Madde 20- "Herkes özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesi hakkına

sahiptir. Özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamaz."

"Milli güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlakın korunması ve başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması sebeplerinden biri veya birkaçına bağlı olarak usulüne göre verilmiş hakim kararı olmadıkça; yine aynı sebeplere bağlı olarak gecikmesinde sakınca bulunan hallerde de kanunla yetkili kılınmış merciin yazılı emri bulunmadıkça; kimsenin üstü, özel kağıtları ve eşyası aranamaz ve bunlara el konulamaz. Yetkili merciin kararı yirmi dört saat içinde görevli hakim onayına sunulur. Hakim, kararını el koymadan itibaren kırk sekiz saat içinde açıklar; aksi halde, el koyma kendiliğinden kalkar."

Madde 21- "Kimsenin konutuna dokunulamaz. Milli güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlakın korunması veya başkalarını hak ve özgürlüklerinin korunması sebeplerinden biri veya birkaçına bağlı olarak usulüne göre verilmiş hakim kararı olmadıkça; yine bu sebeplere bağlı olarak gecikmesinde sakınca bulunan hallerde de kanunla yetkili kılınmış merciin yazılı emri bulunmadıkça; kimsenin konutuna girilemez, arama yapılamaz ve buradaki eşyaya el konulamaz. Yetkili merciin kararı yirmi dört saat içinde görevli hakim onayına sunulur. Hakim, kararını el koymadan itibaren kırk sekiz saat içinde açıklar; aksi halde, el koyma kendiliğinden kalkar."

b. 5188 sayılı Yasa ve Özel Güvenlik Görevlilerinin Yetkileri

"MADDE 7. - Özel güvenlik görevlilerinin yetkileri şunlardır:

a) Koruma ve güvenlik hizmetlerini sağladıkları alanlara girmek isteyenleri duyarlı kapıdan geçirme, bu kişilerin üstlerini detektörle arama, eşyalarını X-ray cihazından veya benzeri güvenlik sistemlerinden geçirme

b) Toplantı, konser, spor müsabakası, sahne gösterileri ve benzeri etkinlikler ile cenaze ve düğün törenlerinde . kimlik sorma, duyarlı kapıdan geçirme" bu kişilerin üstlerini dedektörle arama, eşyalarını X-ray cihazından veya benzeri güvenlik sistemlerinden geçirme.

c) 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 90 ncı maddesine göre yakalama ve yakalama.

d) Görev alanında, haklarında yakalama emri veya mahkumiyet kararı bulunan kişileri yakalama ve arama.

e) Yangın, deprem gibi tabii afet durumlarında ve imdat istenmesi halinde görev alanındaki işyeri ve konutlara girme.

f) Hava meydanı, liman, gar, istasyon ve terminal gibi toplu ulaşım tesislerinde kimlik sorma, duyarlı kapıdan geçirme, bu kişilerin üstlerini dedektörle arama, eşyalarını X-ray cihazından veya benzeri güvenlik sistemlerinden geçirme.

g) Genel kolluk kuvvetlerine derhal bildirmek şartıyla, aramalar sırasında suç teşkil eden veya delil olabilecek ya

da suç teşkil etmemekle birlikte tehlike doğurabilecek eşyayı emanete alma

h) Terk edilmiş ve bulunmuş eşyayı emanete alma.

i) Kişinin vücudu veya sağlığı bakımından mevcut bir tehlikeden korunması amacıyla yakalama.

j) Olay yerini ve delillerini koruma, bu amaçla Ceza Muhakemesi Kanununun 168 inci maddesine göre yakalama.

k) Türk Medeni Kanununun 981 inci maddesine, Borçlar Kanununun 52 nci maddesine, Türk Ceza Kanununun 25 ve 25 inci maddelerine göre zor kullanma.

3. Kimlik Sorma

a. Kimlik Sorma Yetkisi

"Toplumsal bir varlık olarak insana özgü olan belirti, nitelik ve özelliklerle, birinin bir kimse olmasını sağlayan şartların bütünüdür olarak tanımlanan kimlik, kişilerin ayırt edilebilmesini ifade eder. Kimlik sorma ise, kişinin "kim olduğunu kanıtlayan"[a.ğ.e.s.459] kimlik belgesinin sorulmasıdır.

5188 sayılı yasanın 7 inci maddesinin (b) ve (f) bentleri ÖGG'ye kimlik sorma yetkisi vermektedir. Ancak, kimlik sorma yetkisinin iyi anlaşılabilmesi için

polisin kimlik sorma yetkisine bakmak faydalı olacaktır. 2559 sayılı PVSK'nın 17 nci maddesine göre "polis, suç işlenmesini önlemek veya işlenmiş suçların faillerini ele geçirmek için kişilerden (KENDİSİNİN POLİS OLDUGUNU BELİRLEYEN BELGEYİ GÖSTERDİKTEN SONRA) şahısların kimliğini sorabilir."

Anayasa Mahkemesi'nin bu konuyla ilgili kararına göre, yasalarımızda kimlik taşımayanın suç olduğuna ilişkin bir kural bulunmamaktadır. Bu, nedenle, polis kimlik sormasının nedeni, kişinin kimlik taşıyıp taşımadığının tespiti değil, hareketlerinden kuşku duyulan kişinin aranan kişilerden olup olmadığının tespitidir. Buna göre polis, hareketlerinden kuşku duyarak kimliğini sorduğu kişinin, kimliğini kanıtlayamaması halinde göz altına almasının nedeni, kimlik taşımaması değil, kişi üzerindeki şüphenin pekişmesidir (26.11.1986, E.1985/8; K.1986/27).

ÖGG nin Kimlik Sorma Yetkisi'ne gelince, özel alanda kimlik sorma ve kamuya açık alanda kimlik sorma olmak üzere iki kısımda incelenmelidir.

ÖGG'nin kamuya açık alanlarda kimlik sorma yetkisi ikili bir nitelik gösterir. ilk olarak, hava meydanı, liman, gar, istasyon gibi yerlerde seyahat edecek kişilerden kimlik sorulmasıdır ki, buradaki amaç, kişilerin uygun seyahat belgelerine sahip olup olmadıklarının belirlenmesidir. Bu sebebe bağlı olarak kimlik sormada "makul şüphe"ye gerek yoktur Özer, 2005:16]

İkinci olarak, bu yerlerin dışındaki kamuya açık alanlarda kimlik sorulmasıdır ki, bu ancak "makul şüphe"nin varlığında söz konusu olabilir. Kamuya açık bir alanda, makul şüphe olmadan kimlik sormanın keyfi bir davranış olacağı ya da keyfi bir davranış olarak değerlendirileceği açıktır. Oysa, bir hukuk devletinde, yetkili kişi ve organların keyfi davranışları, hukuk devletini en fazla zedeleyen durumlardandır.

ÖGG, kendisine yetkili amirin vereceği emir üzere koruma ve güvenliğini sağlamakla görevli olduğu özel alanlarda, mülkiyet hakkının verdiği bir yetki olarak, bir sebebe bağlı olmaksızın kimlik sorma yetkisine sahiptir. Ancak, bu yetkinin girmek isteyenlerin rızasına bağlı olduğu unutulmamalıdır. Bu nedenle, kişinin kimliğini göstermek istemeyerek gireceği yere girmekten vazgeçmesi halinde, 'ÖGG'nin kişiye kimlik sorma yetkisi de sona erer.

b. Sahte Kimlik Belgesi Kullanma Suçu

TCK 204 üncü madde de "Resmi Belgede Sahtecilik" suç olarak tanımlamıştır. Kimlik belgesi de resmi bir belgedir. Buna göre, "bir resmi belgeyi sahte olarak düzenleyen, gerçek bir resmi belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştiren veya sahte resmi belgeyi kullanan kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır." Suçun resmi belgeyi düzenleme yetkisine sahip kamu görevlisi tarafından işlenmesi ile sahteciliği sabit oluncaya kadar resmi belge niteliğinde olması, ağırlaştırıcı sebeplerdir (TCK, m.204/2,3). Bu nedenle, ÖGG sahte olduğundan kuşku duyduğu kimlik belgesini sahibine iade etmeyip el koyarak, durumu derhal genel kolluğu bildirmelidir.

TCK, resmi belgenin düzenlenmesinde yalan beyanı da suç olarak tanımlamıştır (TCK m.20b). ÖGG'nin düzenlediği belgeler de resmi belge niteliğinde olduğundan, belge düzenlenmesi esnasında ÖGG'ye yalan beyanda bulunan kişi, bu suçla işlemiş olacaktır.

c. Kimlik Bilgilerini Açıklamaktan Kaçınma

Görevli memura görevi sırasında kimliğine ilişkin bilgilerini açıklamaktan kaçınma, 765 sayılı eski TCK'da, kabahatler arasında düzenlenmişken; 5237 sayılı yeni TCK'da bu düzenlemeye yer verilmemiş ve 5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nda kabahat olarak tanımlanarak, idari para cezası öngörülmüştür. Buna göre, "Göreviyle bağlantılı olarak sorulması halinde kamu görevlisine kimliği veya adresiyle ilgili bilgi vermektan kaçınan veya gerçeğe aykırı beyanda bulunan kişiye, bu görevli tarafından elli Türk Lirası idari para cezası verilir" (mAO/1)

"Açıklamada bulunmaktan kaçınması veya gerçeğe aykırı beyanda bulunması dolayısıyla kimliği belirlenemeyen kişi tutularak durumdan derhal Cumhuriyet savcısı haberdar edilir. Bu kişi kimliği anlaşılıncaya kadar gözaltına alınır ve

gerekirse tutuklanır. Gözaltına veya tutuklamaya karar verme yetkisi ve usulü bakımından Ceza Muhakemesi Kanunu hükümleri uygulanır."(AO/2)

"Kişinin kimliğinin belirlenmesi durumunda, bu nedenle gözaltına alınma veya tutuklanma haline derhal son verilir."(MAO/3)

5188 sayılı yasaya göre ÖGG, TCK'nın uygulanmasında memur sayılır (5188/23). Yukarıda belirttiğimiz gibi, kimliği veya adresiyle ilgili bilgi vermektan kaçınmak, 765 sayılı eski TCK'da kabahatler kitabında, kabahatler arasında düzenlenmişken (m.528), 5237 sayılı yeni TCK'da bunun karşılığı bir hükme yer verilmemiştir. Diğer yandan, TCK YUŞHK'a göre, " ... yürürlükten kaldırılan Türk Ceza Kanunu'na yapılan yollamalar, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda bu hükümlerin karşılığını oluşturan maddelere yapılmış ... " (m.3/1) sayılacağından; koruma ve güvenliğini sağlamakla görevli ÖGG'ye kimlik bilgilerini vermesi gerekli olduğu halde bu bilgileri vermektan kaçınan kişi, 5326 sayılı Kabahatler Kanunu 40 ıncı maddesinde belirtilen kabahati işlemiş olacağından; ÖGG'nin, bu bağlamda kamu görevlisi sayılması söz konusu değildir. Ayrıca, ÖGG'nin özel kolluk olarak 5326 sayılı Kabahatler Kanununa göre idari para cezası verme yetkisi de yoktur. Bu nedenle, böyle bir durumla karşılaşan ÖGG, kamu görevlisi sıfatıyla bir yetki kullanamayacağından, olayı derhal yetkili genel kolluğa bildirmeli ve genel kolluğun müdahalesini beklemelidir

4. Arama

Arama, yakalanabileceği veya suç delillerini elde edilebileceği hususunda makul şüphe varsa, hakim kararı üzerine veya gecikmesinde sakınca bulunması halinde, Cumhuriyet savcısının yazılı emriyle şüphelinin veya sanığın üst, eşya, konut, işyeri veya ona ait diğer yerlerde; Cumhuriyet savcısına ulaşamadığı hallerde ise, kolluk amirinin yazılı emri ile şüphelinin veya sanığın üst ve eşyasında (CMK,m.116, 117, 119) kolluk tarafından yapılan araştırma olarak tanımlanabilir.

Kişinin, iJst ve eşyasının aranmasıyla müdahaleye maruz kalan hakkı, "Özel Hayatının Gizliliği ve Korunması Hakkı"dır. Yukarıda görüldüğü gibi kişinin bu hakkı, iHEB 12, AiHS 8 ve Anayasanın 20 inci maddelerinde güvence altına alınmıştır. Arama, ancak bu temel hakkın sınırlanmasıyla gerçekleşebileceği için, aramanın Anayasanın 13 üncü maddesindeki "Temel Hakların Sınırlanması" şartları ile yukarıdaki ilgili maddelerde sayılan şartlara uygun olması gerekir.

Aramanın gerekli olan bu şartları şunlardır

- Milli güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel ahlak, genel sağlık ve başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması sebeplerinden bir veya birkaçına bağlı olmak
- Temel hak ve hürriyetlerin özlerine dokunulmamak
- Kanunla düzenlenmek ve
- Anayasanın sözüne ve ruhuna
- Demokratik toplum düzeninin ve laik Cumhuriyetin gereklerine
- Ölçülülük ilkesine aykırı olmamak

a. Adli Arama

"Adli arama, bir suç işlemek veya buna iştirak veyahut yataklık etmek makul şüphesi altında bulunan kimsenin, saklananın, şüphelinin, sanığın veya hükümlünün yakalanması ve suçun iz, eser, emare veya delillerinin elde edilmesi için bir kimsenin özel hayatının ve aile hayatının gizliliğinin sınırlandırılarak konutunda, işyerinde, kendisine ait diğer yerlerde, üzerinde, özel kağıtlarında, eşyasında, aracında 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ile diğer kanunlara göre yapılan araştırma işlemidir."(AÖAY,m.5)

Yukarıdaki tanımdan da anlaşılacağı gibi, adli arama şüpheli veya sanığın yakalanması ya da delil elde edilebilmesi [Öztürk ve Diğerleri, 2006: 402] amacıyla yapılan aramadır. Özel güvenlik görevlisine, 5188 sayılı yasanın 7nci maddesi (c) ve (d) bentleri adli arama yetkisi vermektedir.

(c) bendi "1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usul Kanununun 127nci maddesine

göre yakalama ve yakalama nedeniyle orantılı arama" yetkisi vermektedir. Buradaki bahsedilen hal, suçüstü (meşhut suç) halidir. 23. 1. 2008 tarihinde kabul edilen ve 8.1.2008 tarihli ve 27681 sayılı Resmi gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren "5728 sayılı Temel Ceza Kanunlarına Uyum Amacıyla Çeşitli Kanunlarda ve Diğer Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun"un 544 üncü maddesinde yapılan değişiklikle 5188 sayılı yasanın 7 inci maddesi (c) bendindeki suçüstü halinde yakalamada "orantılı olarak arama" yetkisi kaldırılmıştır. Bu çerçevede, ÖGG, suçüstü halinde yakaladığı şüpheliyi etkisiz hale getirip kontrol altına aldıktan sonra arayamayacak, derhal ilgili genel kolluk kuvvetine haber verecektir. Gerekli olan arama işlemi genel kolluk tarafından yapılabilecektir.

Yine, aynı kanunla yapılan değişiklikle 5188 sayılı yasanın 7 inci madde (d) bendinde yapılan değişiklikle "görev alanı içinde hakkında yakalama, tutuklama ve mahkumiyet kararı bulunan kişileri yakalama ve arama" yetkisi; görev alanı içinde hakkında yakalama emri ve mahkumiyet kararı bulunan kişileri yakala ve arama" şeklinde değiştirilmiştir.

Bu çerçevede, ÖGG, artık görev alanı içinde hakkında tutuklama kararı bulunan kişilerle karşılaşsa bile yakalama yetkisi söz konusu değildir. Sadece durumu ilgili genel kolluğa bildirmekle yetinmelidir. Aslında ÖGG'nin hakkında tutuklama kararı bulunan kişileri bilebilmesi pek de mümkün değildir. Bu nedenle, bu yetkinin kaldırılması isabetli olmuştur. Ancak, örneğin cezaevinden kaçmış olan mahkumla görev alanı içinde karşılaşan ÖGG, derhal yakalama ve aynı zaman dilimi içinde arama işlemini gerçekleştirecek ve derhal genel kolluğa haber vererek, gelen genel kolluğa tutanakla teslim edecektir. Bu durumda yakalamayla birlikte hemen yapılan aramanın temel amacı, bu kişileri, kendilerine, ÖGG'ye veya çevresindekilere zarar vermesini önlemek amacıyla üzerlerinde olabilecek kesici, patlayıcı, delici gibi alet ve silahlardan arındırmaktır.

Bir adli arama olan bu arama işleminde arama için, hakim kararına gerek olmadığı gibi; ÖGG, elle arama yetkisine sahiptir. Zaten ÖGG'nin, şüphe üzerine hakimden karar alarak arama yapma yetkisi yoktur. ÖGG, bu olayları derhal genel kolluğa bildirmekle görevlidir.

Ancak, bazı kişilerin aranması özel hükümlere bağlanmıştır. Aşağıda belirtilen ve ağır cezayı gerektiren suçüstü halleri dışında aranamayan kişiler şunlardır:

- Cumhurbaşkanı
- Milletvekilleri
- Hakimler ve savcılar
- Avukatlar
- Noterler
- Diplomatik dokunulmazlığı bulunanlar

b. Önleme Araması

"Önleme araması;

- Milli güvenlik ve kamu düzeninin, genel sağlık ve genel ahlakın veya başkalarının hak ve hürriyetlerinin korunması,
- Suç işlenmesinin önlenmesi,
- Taşınması veya bulundurulması yasak olan her türlü silah, patlayıcı madde veya eşyanın tespiti, amacıyla, hakim kararı veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde mülki amirin yazılı emriyle ikinci fıkrada (AÖAY, m.19/2) belirtilen yerlerde, kişilerin üstlerinde, aracında, özel kağıtlarında ve eşyasında yapılan arama işlemidir."(AÖAY,m19)

Yukarıdaki tanımdan da anlaşılacağı gibi önleme araması, suç şüphesi olmaksızın, uzak olan bir tehlikeyi önlemek amacıyla yapılan bir aramadır.

Spor müsabakalarının yapıldığı alanlara girişte yapılan aramalar önleme aramalarıdır ve 5149 sayılı "Sporda Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun" hükümlerine göre yapılır. Buna göre, Spor alanlarının dış güvenliği genel kolluk güçlerince sağlanırken, kapı aramaları özel güvenlik güçlerince yapılır.(m.6/3)

"Spor alanlarının çevresinde, stadyum ve spor salonu girişleri ile turnike girişlerinde, müsabakayla ilgili olarak hakim kararı veya gecikmesinde sakınca olan hallerde mülki amirin yazılı izni ile genel güvenlik güçlerinin denetiminde, özel güvenlik güçlerince üst araması yapılır ve Kanunun amacına aykırı madde ve cisimlere el konulur."(m.6/2)

Kanununda belirtildiği gibi, bu alanlara girişlerdeki aramalar hakim kararıyla, gecikmesinde sakınca bulunan hallerde ise mülki amirin yazılı emri ile yapılabilir. Aramalar esasen özel güvenlik görevlileri tarafından yapıldığı gibi, özel güvenlik görevlileri bu alanlara girişlerdeki aramaları elle yapma yetkisine de sahiptir.

5188 sayılı kanunun uygulama yönetmeliği hükümlerine göre, kamuya açık alanlardaki özel güvenlik görevlilerince yapılacak üst aramaları "Adli ve Önleme Aramalar Yönetmeliği"ne göre ve genel kolluğun gözetim ve denetiminde yapılır. (m.14/2)

Ayrıca, AÖAY'nde" hakimden önleme araması kararı gerekmeyen haller" düzenlenmiştir. Buna göre; "Devletçe kamu hizmetine özgülenmiş bina ve her türlü tesislere giriş ve çıkışın belirli kurallara tabi tutulduğu hallerde, söz konusu tesislere girenlerin üstlerinin veya üzerlerindeki eşyanın veya araçların aranması;" (m.25/a) ile "26.4.1961 tarihli ve 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun" çerçevesinde görevli kolluğun, aynı kanunun 79 uncu maddesindeki silah taşıma yasağı kapsamında, silah taşıdığından şüphelenilen kişilerin üstlerinin ve eşyalarının aranması"(m.25/f) halleri, ayrıca yazılı bir arama emri ya da kararı gerektirmeyen haller arasında sayılmıştır. Bu hükümlere göre, söz konusu yerler ve hallerde görevli olan özel güvenlik görevlisi, bir arama emri ya da kararına gerek olmaksızın girenlerin üstlerini, üzerlerindeki eşya ya da araçlarını elle arayabilecektir.

Ancak, "Umuma açık veya açık olmayan özel işletmelerin, kurumların veya teşebbüslerin girişlerindeki kontroller, buralara girmek isteyen kişilerin rızasına bağlıdır. Kontrol edilmeyi kabul etmeyenler bu gibi yerlere giremezler. Bu gibi yerlerde kontrol esasta özel güvenlik görevlileri tarafından yerine getirilir. Ancak bu yerlerin ve katılanların taşıyabilecekleri özel niteliklere göre, önleme aramaları kolluk güçleri tarafından da yapılabilir."(m.25/son)

Önleme araması çerçevesinde, çalışılan yerin özellikleri bakımından bazen çalışanların da aranması söz konusu olabilmektedir. "Çalışma ilişkilerinden kaynaklanan arama" olarak da adlandırılan bu arama kapsamında, özel işyerinde çalışanların aranabilmesi ancak, ilgililerin rızasına bağlı olarak gerçekleşebilir. Çalışılan yerin niteliği gereği böyle bir uygulamanın yapılması zorunluluk arz eden iş yerlerinde, giriş ve çıkışlarda çalışanların aranacaklarına ilişkin hükümlere, işçi ve işveren arasında yapılan sözleşmelerde yer verilmesi halinde, haksız bir aramanın söz konusu olmayacağı düşünülmektedir.

Bunun yanında, ÖGG'nin koruma ve güvenliğini sağlamak amacıyla yaptığı güvenlik kontrolleri de önleme amaçlıdır. 5188 sayılı kanunun 7 nci maddesinin (a), (b) ve (f) bentlerine göre ÖGG, koruma ve güvenliğini sağlamakla görevli olduğu alanlara girmek isteyenleri, duyarlı kapıdan geçirme, bu kişilerin üstlerini dedektörle arama, eşyalarını X-Ray cihazı ve benzeri güvenlik sistemlerinden geçirme yetkisine sahiptir. Bu işlemler hukuk tekniği açısından arama kabul edilmeyip güvenlik kontrolü olarak adlandırıldığından, hakim kararı ya da yetkili merciin yazılı emrine gerek yoktur.

Ancak, bu güvenlik kontrolü ya da araç yardımıyla (dedektör v.s.) üst araması yapılabilmesi; çalışan ya da buralara girmek isteyenlerin tamamen rızasına bağlıdır. Bu muameleyi kabul etmeyip girmekten vazgeçenlerin, güvenlik kontrolünden geçirilebilmesi ya da araç yardımıyla üst araması yapılabilmesi söz konusu değildir.

Konuta Girme ve Arama

5188 sayılı yasanın 7 nci maddesi (e) bendi özel güvenlik görevlisine, "Yangın, deprem gibi tabii afet durumlarında ve imdat istenmesi halinde görev alanındaki işyerlerine ve konutlara girme" yetkisi vermektedir. Buradaki "girme" kavramının, kurtarmak amacıyla içerde yaşlı, çocuk, hasta veya sakat kimselerin olup olmadığının araştırılması ya da saldırgan ın etkisiz hale getirilmesi olarak yorumlamak gerekir. Bu nedenle özel güvenlik görevlisi, koruma ve güvenliğini sağlamakla görevli olduğu alanlardaki konut ve işyerlerine, yangın, deprem gibi tabii afet durumlarıyla, imdat istenmesi halinde girebilir.

Bu sayılan durumların istisnası, AÖAY 8 inci maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre, "Hakkında tutuklama kararı veya yakalama emri veya zorla getirme kararı bulunan kişi ile hakkında gıyabı tutuklama kararı verilen kaçak yakalandığında üstünde, yakalanması amacıyla konutunda, işyerinde, yerleşim yerinde, bunların eklentilerinde ve aracında yapılacak aramalar"(m.8/a) ile "Herhangi bir sebeple hukuka uygun şekilde yakalandıktan sonra kolluk güçlerinin elinden' kaçmakta olan kişilerin veya işlenmekte olan veya henüz işlenmiş olan veya pek az önce işlendiğini gösteren belirtilerin olduğu suçun failinin yakalanması amacıyla takibi sırasında girdikleri araç, bina ve eklentilerinde yakalanması amacıyla yapılacak aramalarda" (m.8/d) ayrıca bir hakim kararına gerek yoktur.

Görev alanı içinde işlenen meşhut suçun (suçüstü) failinin veya görev alanına girmiş olan hakkında yakalama, tutuklama ya da mahkumiyet kararı bulunan kişi/kişilerin kaçması üzerine takip ederek sıcak takip yapan ÖGG, yukarıdaki hükümlere göre, fail veya faillerin girdiği araç, konut, işyeri ve eklentilerine hakim kararı ya da yetkili merciin yazılı emrine gerek olmaksızın girerek yakalama ya da yakalama amacıyla arama yapma yetkisine sahip olduğu kabul edilmelidir. Ancak, görev alanı içinde başlayan yakalamak amaçlı sıcak takip dışında, ÖGG'nin, hakkında yakalama, tutuklama veya mahkumiyet kararı bulunan kişilerin bulunabileceği konut işyeri ve eklentilerine girme yetkisi söz konusu değildir.

Tüm bu düzenlemeler dikkate alındığında ÖGG, hakim kararı gerekmeyen hallerde konut, iş yeri ve eklentilerine girebilir. Diğer bir ifadeyle ÖGG, hakimden karar veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde yetkili merciden yazılı emir alarak, araç, konut, işyeri ve eklentilerine girme ve arama yetkisi yoktur.

d. Hava Alanlarında Arama

Hava meydanları, liman ve sınır kapılarındaki giriş-çıkışlarda yapılacak aramalarda hakim kararına gerek yoktur. 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu'nun Ek 1 inci maddesine göre, "Vali; Sivil Hava Meydanları, limanlar ve sınır kapılarında, güvenliğin sağlanması, giriş-çıkışlarla ilgili görev ve hizmetlerin düzenli ve etkili bir biçimde yürütülmesi, görevli kuruluşlar arasında işbirliği ve koordinasyonun gerçekleştirilmesi için gerekli önlemleri almaya, ve uygulamaya, kuruluşların çalışmalarını denetlemeye yetkilidir. İçişleri Bakanlığı'nın uygun göreceği bu yerlerde Vali tarafından mülki idare amiri görevlendirilir. Vali, yetkilerinin tamamını veya bir kısmını görevlendirdiği mülki idare amirine devredebilir. Bu yerlerde hizmet veren kuruluşlar mülki idare amirine karşı sorumludur. Görevlendirilen mülki idare amiri Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanun ile Gümrük Kanununun arama ile ilgili hükümleri saklı kalmak üzere, genel güvenlik ve kamu düzeni bakımından gerekli gördüğü hallerde, sivil hava meydanlarında, limanlarda ve sınır kapılarında, binaları, uçakları, gemileri ve her türlü deniz ve kara taşıtlarını, giren çıkan yolcular ile buralarda görevli kuruluşları ve özel kuruluşlar personelinin üstlerini, araç ve eşyalarını aratabilir. Aramanın kimler tarafından yapılacağı kaydını da taşıyan arama emri yazılı olarak verilir. İvedi durumlarda sözlü olarak verilen emir derhal yerine getirilir ve en kısa zamanda yazılı olarak teyit edilir. Kuruluşların birbirine araç, gereç ve personel yardımı yapmasını isteyebilir ... "

Ancak, Özel Güvenlik Teşkilatı Hava Meydanı Koruma Yönergesine göre, özel güvenlik görevlileri buralarda elle arama yapamazlar. Yapacağı üst aramasını dedektör, duyarlı kapı gibi araçlar yardımıyla; bagaj, çanta v.s yi ise X-Ray cihazından geçirerek yapabilir. Elle üst arama veya bagaj ya da çantaların elle kontrolü ise, ancak genel kolluk kuvvetleri tarafından yapılabilir.(m.30,32).

5. EI Koyma

EI koyma, delil olabilecek veya müsadereye tabi bir eşya üzerindeki kişinin tasarruf yetkisinin rızası dışında kamu gücü kullanılarak kaldırılmasıdır. Kişinin eşyasını rızasıyla teslim etmesi/vermesi emanete alma, eşyanın mülkiyetinin devlete geçmesi ise müsadere olarak adlandırılmaktadır.

El koyma işlemi kişinin, mülkiyetindeki ya da tasarruf yetkisine sahip olduğu eşya üzerinde yapıldığı için, haksız el koyma sonucu ihlal edilen hak, kişinin "mülkiyet hakkıdır.

Anayasanın 20. maddesine göre, el koymaya karar verme yetkisi hakime aittir. Bu nedenle, hakim kararı olmadan yetkili merciin yazılı emri üzerine yapılan aramada gerçekleştirilen el koyma işlem, 24 saat içinde hakim onayına sunulur. Hakim, kararını el kaymadan itibaren 48 saat içinde açıklar; aksi halde, el koyma kendiliğinden kalkar.

a. Adli EI Koyma

ÖGG, 5188 sayılı yasanın 7 nci maddesinin (c) ve (d) bentlerine göre yakaladığı kişiler üzerinde yaptığı aramada elde ettiği suçun ispatında delil olabilecek veya taşınması, bulundurulması, kullanılması ve alım-satımı yasak olan eşyaları muhafaza altına alarak tutanakla genel kolluğa teslim eder. ÖGG'nin yaptığı bu işlemde, şüphelinin eşyası üzerindeki tasarruf yetkisi rızası dışında zorla kaldırıldığı için, yapılan el koyma olarak düşünülmeli ve ÖGG'nin el koyma yetkisinin olduğu kabul edilmelidir. Adli makamlara teslim edilmek üzere gerçekleştirilecek olan teknik anlamdaki el koyma işlemleri, genel kolluk tarafından yapılacaktır.

ÖGG'nin, arama sonucu elde ettiği delilleri toplama ve inceleme yetkisi yoktur. CMK'ya göre, belge ve kağıtları inceleme yetkisi Cumhuriyet savcısı ve hakim:e aittir. (m.122/1)

Şu eşyalar el koymaya tabidir(TCK m.54-55)

- Suçta kullanılan eşya
- Suçun işlenmesinde kullanılmak üzere hazırlanan eşya (kamu güvenliği, kamu sağlığı veya genel ahlak açısından tehlikeli olması halinde)
- Üretimi, bulundurulması, kullanılması, taşınması, alım ve satımı suç oluşturan eşya
- Suçun işlenmesinden meydana gelen eşya Hukuk sisteminde el koyma yasağı da düzenlenmiştir. Buna göre, CMK'nın 45 ve 46 ıncı maddelerinde belirtilen tanıklıktan çekinebilecekler ile sanık veya şüpheli arasındaki mektup ve belgelere, bu kimselerin nezdinde buldukları el konulamaz.(CMK, m126)

b. Önleme EI Koyması

ÖGG, koruma ve güvenliğini sağladıkları alanlara girmek isteyen kişilerin üzerindeki taşınması suç olmamakla birlikte tehlike teşkil eden eşyaları emanete alır. Bir belge karşılığı kişinin rızası ile alınan bu eşyalar çıkışta tekrar zilyedine teslim edilir.

5149 sayılı Spora Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun hükümlerine göre "Spor alanlarında, her türlü silah, kesici veya delici alet, sis bombası, ses bombası veya maytap gibi patlayıcı, parlayıcı, yanıcı, yakıcı maddeler ile taş ve metal gibi fırlatılabilir veya yaralayıcı nitelikte sert cisim veya tehlike arz edebilecek veya müsabaka düzenini bozabilecek diğer maddeler ile alkollü içecekler ve çevreyi kirletecek nitelikte konfeti ve benzeri cisimler bulundurulamaz ve satılamaz." (m.11/1)

Yukarıda sayılan madde ve cisimlerin spor müsabakalarının yapıldığı alanlara ve bu alanlardaki kapalı mekanlara sokulması, saklanması ve bu alanlar içerisinde taşınması ve kullanılması yasaktır. (5149, m.11/2)

SŞÖDKUİY'nin 10 uncu maddesine göre ÖGG'nin yetki ve sorumlulukları

şunlardır:

- Seyirciler içeriye alınmadan önce spor alanında bulunmak, güvenlik kontrolü yapmak, müsabaka tamamlandıktan sonra sporcu ve seyirciler spor alanını tamamen terk edinceye kadar spor alanında iç güvenliği sağlamak,
- Spor alanı içerisinde düzeni bozucu fiiller işleyen seyircileri uyararak ve gerekli hallerde müsabaka güvenlik amirine bildirmek,
- Spor alanında ev sahibi takım ile misafir takım seyircileri arasındaki geçişleri engellemek,
- Seyircilerin seyir alanına alınmaya başlanmasından, müsabaka sonrası tamamen tahliyesine kadar geçecek sürede, ulusal veya uluslararası federasyonların öngördüğü görevli kişiler dışında kalanların her ne şekilde olursa olsun müsabaka alanına girmesini engellemek,
- Spor alanına girişte, genel güvenlik birimlerinin nezaretinde üst araması yapmak ve seyir alanına her türlü silah, kesici veya delici alet, sis bombası, ses bombası veya maytap gibi patlayıcı, parlayıcı, yanıcı veya yakıcı maddeler ile taş, metal gibi fırlatılabilecek veya yaralayıcı nitelikte sert cisim veya tehlike arz edebilecek diğer maddeler ile alkollü içecekler ve çevreyi kirletecek nitelikte konfeti ve benzeri cisimlerin sokulmasını ve kullanılmasını engellemek,
- Seyircilerden, ferdi veya toplu olarak söz veya hareketlerle aşağılayıcı veya tahrik edici nitelikte hakaret ve kötü tezahüratta bulunanları uyararak, engellemek ve gerekli hallerde müsabaka güvenlik amirine bildirmek,
- Müsabaka alanı veya seyir alanında insan hayatı açısından tehlike oluşturabilecek yerlerden müsabakanın izlenmesini engellemek ve gerekli güvenlik tedbirlerini almak,
- Spor alanında 5149 sayılı Kanunda belirtilen yasak fiilleri işleyen kişileri tespit etmek ve müsabaka güvenlik amirine bildirmek.
- Seyircilerin, biletlerinde belirtilen koltuk numaralarına göre oturmalarını ve tahliye merdivenlerinin boş bırakılmasını sağlamak,
- Müsabaka öncesinde turnikelerde yapılacak kontrollerde ve müsabaka süresince seyir alanına biletsiz seyirci girişini engellemek,
- Alınan tedbir ve uygulamalarda görevi ihmal veya suistimal eden özel güvenlik personeline ilgili mevzuat uyarınca adli ve idari yaptırımlar uygulamak.

6. Terk Edilen ve Bulunan Eşya

ÖGG, koruma ve güvenliğini sağlamakla görevli olduğu alan içinde, terk edilen ve bulunan eşyaları emanete almakla da görevlidir. Emanete alınan eşya, maliki ya da zilyedi başvurduğu takdirde, kendisine; gelmezse genel kolluğa tutanakla teslim edilir.

Ancak, ÖGG paket veya çanta gibi, terk edilmiş eşyalar konusunda çok dikkatli davranmalı, bomba olma ihtimali söz konusu olan durumlarda, derhal genel kolluğa bildirmeli; profesyonelliğin gereği olarak kendisinin, çalışanların ve müşterilerin hayatını tehlikeye sokacak hareketlerden kaçınmalıdır.

7. Yakalama

Yakalama, "kamu güvenliğine veya kişinin vücut veya hayatına yönelik var olan bir tehlikenin giderilmesi için denetim altına alınması gereken veya suç işlediği yönünde hakkında kuvvetli iz, eser, emre ve delil bulunan kişinin gözaltına veya muhafaza altına alma işlemlerinden önce özgürlüğünün geçici olarak ve fiilen kısıtlanarak denetim altına alınması. .. "dır (YGAİAY mA). Tanımdan da anlaşılacağı üzere yakalama, kişinin özgürlüğünün geçici olarak kısıtlanarak, fiilen denetim altına alınmasıdır.

Anayasanın 19 uncu maddesinde "Kişi Hürriyeti ve Güvenliği Hakkı" düzenlenerek güvence altına alınmıştır. "insanın kişi özgürlüğü ve güvenliğine sahip olması demek, kişinin vücut ve hareket serbestisine sahip olması; kimsenin kanunda gösterilen hal, usul ve şartlar dışında hareket serbestisinden mahrum edilmemesi; yani yakalanıp tutuklanmaması demektir." [Kocahanoğlu, 1982: 55] Dolayısıyla, haksız, yakalanan veya

tutuklanan kişinin "Kişi Hürriyeti ve Güvenliği Hakkı" ihlal edilmiş olacaktır.

Anayasanın 19 uncu maddesinde yapılan düzenlemeyle kişinin meşru özgürlükten yoksun bırakma halleri sayıldıktan sonra, özgürlüğünden yoksun bırakılan kişinin hakları da sayılarak güvence altına alınmıştır. Buna göre;

- Mahkemelerce verilmiş özgürlüğü kısıtlayıcı cezaların ve güvenlik tedbirlerinin yerine getirilmesi

- Bir mahkeme kararının veya kanunda öngörülen bir yükümlülüğün gereği olarak ilgilinin yakalanması veya tutuklanması

- Bir küçüğü n gözetim altında ıslahı veya yetkili merci önüne çıkarılması için verilen bir kararın yerine getirilmesi

- Toplum için tehlike teşkil eden bir akıl hastası, uyuşturucu madde veya alkol bağımlısı, bir serseri veya hastalık yayabilecek bir kişinin müessesede tedavi, eğitim ve ıslahı için kanunla belirtilen esaslara uygun olarak alınan tedbirlerin yerine getirilmesi

- Usulüne aykırı şekilde ülkeye girmek isteyen veya giren, ya da hakkında sınırđışı etme yahut geri verme kararı verilen bir kişinin yakalanması veya tutuklanması, halleri dışında kimse hürriyetinden yoksun bırakılamaz

Anayasada özgürlüğünden yoksun bırakılan kişilerin hakları da sayılmıştır. Buna göre:

- Suçluluđu hakkında kuvvetli belirti bulunan (kuvvetli şüphe) kişiler, ancak kaçmalarını, delillerin yok edilmesini veya değiştirilmesini önlemek amacıyla veya bunlar gibi tutuklanmayı zorunlu kılan ve kanunda gösterilen diğer hallerde hakim kararıyla tutuklanabilir.

- Hakim kararı olmadan yakalama ancak, suçüstü halinde veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde yapılabilir

- Yakalanan veya tutuklanan kişilere yakalama ve tutuklama sebepleri herhalde yazılı, bunun mümkün olmaması halinde sözlü olarak derhal, toplu suçlarda en geç hakim önüne çıkarılıncaya kadar bildirilir

- Yakalanan veya tutuklanan kişi, tutulma yerine en yakın mahkemeye gönderilmesi için gerekli süre haricen geç kırk sekiz saat ve toplu olarak işlenen suçlarda en geç dört gün içinde hakim önüne çıkarılır.

- Kimse bu süreler geçtikten sonra hakim kararı olmaksızın hürriyetinden yoksun bırakılamaz

- Kişinin yakalandığı veya tutuklandığı, yakınlarına derhal bildirilir.

- Tutuklanan kişilerin makul süre içinde yargılanmayı ve soruşturma ve kovuşturma sırasında serbest bırakılmayı isteme hakkı vardır.

- Her ne sebeple olursa olsun, hürriyeti kısıtlanan kişi, kısa sürede durumu hakkında karar verilmesini ve kısıtlamanın kanuna aykırılığı halinde hemen serbest bırakılmasını sağlamak amacıyla yetkili bir merciye başvurma hakkına sahiptir

- Bu esaslar dışında bir işleme tabi tutulan kişilerin uğradıkları zarar tazminat hukukunun genel prensiplerine göre devletçe ödenir

Görüldüđu gibi Kişi Hürriyeti Ve Güvenliği Hakkı uzun ve ayrıntılı olarak düzenlenmiştir. Bu nedenle, 19 uncu madde Anayasanın "Temel Haklar ve Ödevler" bölümünün en uzun maddesidir. Bu uzun ve ayrıntılı düzenleme, Anayasa koyucunun bu hakka verdiği önemin göstergesi olarak düşünölmelidir. Bu nedenle, özel güvenlik görevlileri de, kişileri yakalayıarak özgürlüğünden yoksun bıraktıkları işlemlerinde oldukça hassas davranarak, Anayasa ve yasaların dışına kesinlikle çıkmamalıdır. Aksi takdirde TCK'da düzenlenen "Kişiyi Hürriyetinden Yoksun Kılma (m.1 09) suçu"nun faili olabilirler.

Bu bağlamda iki yakalama türü vardır: Adli ve önleme yakalaması.

a. Adli Yakalama

Adli yalama, kişinin suç şüphesi üzerine yakalanmasıdır. ÖGG'nin, 5188 sayılı yasanın 7 inci maddesi (c), (d) ve (j) bentlerine göre yapacağı yakalamalar, adli yakalamadır. Buna göre, ÖGG korumak ve güvenliğini sağlamakla görevli olduğu alan içinde suçüstü (meşhut suç) halinde şüphelileri ve haklarında

yakalama tutuklama veya mahkumiyet kararı bulunan kişileri yakalamakla görevlidir.

Ayrıca, yasada "olay yerini ve delillerini koruma, bu amaçla Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 168 inci maddesine göre yakalama" (Değişik, 23.1. 2008/5728, m.544) ÖGG'nin yetkileri arasında sayılmaktadır. Bu maddeye göre "olay yerinde görevine ait işlemlere başlayan adli kolluk görevlisi, bunların yapılmasına engel olan veya yetkisi içinde aldığı tedbirlere aykırı davranan kişileri, işlemler sonuçlanıncaya kadar ve gerektiğinde zor kullanarak men eder." Buradaki "adli kolluk", kavramı yukarıda bahsedilen "kriminalistik bilimi, suçlulukla mücadele yöntemleri" gibi niteliklere haiz, nitelikli elemanlarla birlikte, adli olaya müdahale edip, olaya el koyan, şüpheliyi yakalayan, olay yeri ve delillerini muhafaza altına alarak genel kolluğa bildiren/teslim eden ÖGG'yi de kapsayan ve "özel yakalama" olarak da adlandırılan bu yakalama, bir tür adli yakalamadır. ÖGG'nin de bu yetkiye sahip olduğu kabul edilmelidir.

ÖGG, iş yeri, mağaza, alışveriş merkezi gibi alanlarda işlenen hırsızlık, yaralama ve öldürme gibi suçüstü olaylara müdahale ederek şüpheliyi yakalama; varsa suç aleti veya suçun ispatında delil olabilecek eşyaları muhafaza altına alma yetkisine sahiptir. Yakalanan şüpheli/şüpheliler ve elde edilen bulgular derhal tutanakla genel kolluğa teslim edilir.

Koruma ve güvenliğini sağladıkları alan içindeki takibi şikayete bağlı olan suçüstü hallerinde şüpheli, mağdurun şikayeti üzerine yakalanır. Ancak, soruşturma ve kovuşturması şikayete bağlı olmakla birlikte, çocuklara, beden veya akıl hastalığı, malullük veya güçsüzlük nedeniyle kendilerini idareden aciz bulunanlara karşı işlenen suçlarda kişinin yakalanması şikayete bağlı değildir" (CM K, m.90/3)

Yakalanan kişiye kelepçe takılabilir. (YİAGAY, m.7) Ancak küçüklere kelepçe ve benzeri aletler takılamaz(m.19/10)

b. Önleme Yakalaması

Önleme yakalaması suç şüphesi olmaksızın, çocuk, yaşlı, sarhoş veya kendisini idareden aciz kişileri kendilerinin veya çevresindekilerin zarar görmemesi için yakalanmasıdır. 5188 sayılı yasanın 7 nci maddesi (I) bendi

"Kişinin vücudu veya sağlığı bakımından mevcut bir tehlikeden korunması amacıyla yakalamadan söz ederek, bu yetkiyi ÖGG'ye vermiştir.

Bu şekilde yakalanan kişiler, yakınlarına, olmazsa genel kolluğa tutanakla teslim edilir. Acil hallerde ise en yakın sağlık kuruluşuna kaldırılarak tedavisi sağlanır ve bu aşamada genel kolluğa teslim edilir.

111.2559 SAVILI POLİS VAZİFE VE SELAHİVET KANUNU VE GENEL KOLLUKLA İLİŞKİLER

Polisin görev ve yetkileri, Polis Vazife ve Selahiyet Kanunu ile düzenlenmiştir. Bu Kanunda,"Polis, asayiş, amme, şahıs, tasarruf emniyetini ve mesken masuniyetini korur. Halkın ırz, can ve malını muhafaza eder ve ammenin istirahatini temin eder. Yardım isteyenlerle yardıma muhtaç olan çocuk, alil ve acizlere muavenet eder. Kanun ve nizamnamenin kendisine verdiği vazifeleri yapar"(m.1) denilerek polisin görevleri kısa ve öz biçimde tanımlanmıştır.

"Polis, mülki sınırlar içinde, hizmet branşı, yeri ve zamanına bakılmaksızın bir suçla karşılaştığında suça el koymak, önlemek, sanık ve suç delillerini tespit, muhafaza ve yetkili zabıtaya telse etmekle görevli ve yetkilidir" (Ek mA)

"Genel güvenlik, kaçakçılık ve uyuşturucu maddelerle ilgili önemli olayları takip etmek gerekiyorsa müdahale ederek soruşturmasını yapmak üzere;

A) içişleri Bakanlığı'nca doğrudan veya ilgili Valinin talebi üzerine merkez personelinden ekipler (timler) görevlendirilebilir.

B) Yukarıdaki bent hükümlerine uygun olarak bir ilde soruşturması yapılan olayın aydınlatılması, delillerin toplanması, sanıkların yakalanması, başka illerde de soruşturma yapılması gerekiyorsa iller arasında ilgili valiliklerce ekipler görevlendirilebilir."

"Bu ekiplerin polis yetkilerini kullanması, polis bölgesi sınırları ile kayıtlı

değildir. Bu ekipler görev yaptıkları mahallin en büyük amirine bilgi vermek zorundadırlar. Görevin ifası sırasında mahallin en büyük mülki amirine karşı da sorumludurlar.

Genel ve Özel kolluk makam ve memurları bu personele gereken her türlü yardımı yapmaya mecburdur." (Ek Madde 5)

Hiçbir şekilde, görevinden başka bir işte çalıştırılmayan/kullanılmayan polisin (mA);

- Parmak izi ve fotoğraf alma
- Açılması izne bağlı umuma açık istirahat ve eğlence yerlerini araştırma
- Kapatma ve faaliyetten men
- EI koyma
- Arama
- Yakalama ve gözaltına alma
- ifade için çağırma ve ifade alma
- Men etme
- Zor kullanma
- Silah kullanma
- Kimlik sorma
- Kimlik tespit etme
- Bilgi toplama ve istihbarat
- Bazı yerlere girme
- Bazı kişileri zorunlu ikamete tabi tutma
- Umumi ve umuma açık yerlerde çalışma izni verme

olmak üzere yasa, tüzük ve yönetmeliklerle düzenlenmiş birçok yetki ve görevleri vardır[Sönmez, 2005:1188129].

Kendisine özgü yasasıyla özel kolluk teşkilatları arasında yer alan özel güvenliğin, polisle iyi ilişkiler içinde olması görevinin gereği olan bir zorunluluktur. Zira, bir suçla karşılaşan ÖGG'nin ilk başvuracağı birimlerden birisi polis teşkilatıdır.

IV. HUKUKA UYGUNLUK NEDENLERİ

Failin cezalandırılabilmesi, iradesine yüklenebilecek bir kusurunun bulunması ve suçun diğer unsurlarının da gerçekleştiği takdirde mümkündür Bu durumda suç genel teorisi bakımından suçun unsurlarını dört başlık altında toplayabiliriz

- Maddi unsur (hareket)
- Manevi unsur (kusurluluk)
- Kanuni unsur (Tipiklik)
- Hukuka aykırılık unsuru

Bir fiilin suç teşkil etmesi için bu dört unsurun da var olması gereklidir. Bunlar suçun unsurları olarak adlandırılmaktadır. Genel olarak, kanuni/tipe uygun fiilin gerçekleşmesiyle hukuka aykırılık da gerçekleşir. Ancak istisnai bazı haller tipe uygun fiilin cezalandırılmasını ortadan kaldırır ki, bu haller hukuka uygunluk nedenleri olarak tanımlanmaktadır. Diğer bir ifadeyle, hukuka uygunluk nedenlerinin varlığı, işlenen fiili hukuka uygun hale getirir. Bu durumda fiil sadece ceza hukuku yönünden değil, diğer hukuk dalları yönünden de uygun sayılır[Öztürk ve Erdem, 2005:72-73]

Hukuka uygunluk nedenleri, "Özel Hukukta Hukuka Uygunluk Nedenleri" ve "Ceza Hukuku'nda Hukuka Uygunluk Nedenleri" olmak üzere iki başlık altında incelenecektir.

1. Özel Hukukta Hukuka Uygunluk Nedenleri

a. Medeni Hukukta Hukuka Uygunluk Nedenleri

Madde 981- "Zilyet, her türlü gasp veya saldırıya kuvvet kullanarak defedebilir.

Zilyet, rızası dışında kendisinden alınan şeyi, taşınmazlarda el koyanı kovarak, taşınırlarda ise eylem sırasında veya kaçarken yakalananın elinden alarak zilyetliğini koruyabilir. Ancak, zilyet durumun haklı göstermediği derecede kuvvet kullanmaktan kaçınmak zorundadır."

Kişinin, elindeki cep telefonunu rızası dışında kapıp kaçan kişiyi kovalayarak

yakaladığı kapkaççının/hırsızın elinden zor kullanarak geri alması veya kendisine ait arsa üzerine rızası dışında gecekondur yapmak isteyen kişiyi zor kullanarak kovması bunun örneklerini oluşturur.

ÖGG bakımından ise, ÖGG'nin korumak ve güvenliğini sağlamakla görevli olduğu alan içinde hırsızlık yapan kişiyi kovalayarak yakalayıp, çalıntı eşyayı zor kullanarak geri alması; yine korumak ve güvenliğini sağlamakla görevli olduğu boş arsaya gecekondur yapmak veya moloz dökmek isteyen kişiyi kovarak men etmesinin bunun örneklerini oluşturduğunu söylemek mümkündür.

Şartları şunlardır:

• Bir saldırı olmalıdır

• Saldırı hukuka aykırı olmalıdır

Örneğin, borçlu olduğu kişinin başvurusu üzerine, alınan icra kararını gerçekleştirerek evdeki eşyaları götüreren yetkili icra memuruna karşı savunma yapılamaz. Çünkü bu hukuka uygun bir saldırıdır

• Savunma saldırı ile aynı zaman dilimi içinde var olmalıdır

Örneğin, cep telefonunu kapkaç yoluyla rızası dışında alan kişiyi, bir hafta sonra pazarda telefonla konuşurken gören malik, artık zor kullanarak telefonunu geri alamaz. Yetkili kolluğa başvurmak suretiyle, hukukun yardımıyla geri alabilecektir.

• Savunma mala/eşyaya saldırıda bulunan kişiye karşı olmalıdır

• Savunma ile saldırı arasında bir denge/orantı olmalıdır

Örneğin, cep telefonunu kapkaç yoluyla rızası dışında alan çocuğu yakalayıp, zor kullanarak telefonunu geri alan kişinin, şüpheli çocuğu ilgili kolluğa teslim etmekle yetinmeyip dövmesi halinde, savunmada sınır aşmış olacaktır

b. Borçlar Hukukunda Hukuka Uygunluk Nedenleri ba. Meşru Savunma

Madde 52/1- "Meşru müdafaa (savunma) halinde mütecevizin şahsına veya mallarına yapılan zarardan dolayı tazminat lazım gelmez."

Madde metninden anlaşılacağı üzere, iç hukukumuzdaki hukuka aykırılığı kaldıran hallerden bir kısmı Borçlar Kanunu 52 nci maddede düzenlenmiştir. Buna göre, kendisinin veya üçüncü kişilerin şahsına ve mallarına karşı bir saldırı olduğunda, hukuki şartlarına uygun olarak yapılan savunma esnasında zarar gören saldırganın tazminat hakkı yoktur.

Caddede yürüdüğü esnada, elinde taşıdığı çantası kapkaç edilen/rızası dışında alınan kimse, saldırganı kovalayarak yakalayıp çantasını geri almak için zor kullandığı esnada, saldırganın yere düşerek ayağının kırılması, bunun örneğini oluşturabilir. Ayağı kırılan şüphelinin tazminat isteme hakkı yoktur.

Şartları:

• Kişinin kendisinin' ve üçüncü bir kişinin şahsına ve mallarına karşı bir saldırı olmalıdır .Saldırı hukuka uygun olmalıdır

.Savunma esnasında saldırı devam ediyor olmalıdır .Savunma, saldırganı karşı olmalıdır

.Saldırı ile savunma arasında bir denge/orantı olmalıdır.

çantasını kapkaç eden çocuğu yakalayıp elinden alabilecek güce sahip olan kişinin bunu yapmayıp, çocuğa karşı silah kullanmasında denge aşılmıştır. Zira, savuma esnasında saldırganı en az zarar verecek araç/araçlar tercih edilmelidir.

bb. Zorunluluk (İstırar) Hali

Madde 52/2- "Kendisini veya diğerini zarardan yahut derhal vukubulacak (meydana gelecek) bir tehlikeden vikaye (korumak) için başkasının mallarına hanel iras eden (zarar veren) kimsenin borçlu olduğu tazminat miktarını hakim hakkaniyete tevfikana (adalete uygun olarak) tayin eder."

Park etiği otomobilinin aniden alev alarak yanmaya başlaması üzerine, yangını söndürmek için, yandaki aracın koltuğunda durmakta olan yangın söndürme tüpünü camı kırarak almak veya çıktığı dağ gezintisinde don ve tipiye yakalanarak donma tehlikesi geçiren kişinin, karşısına çıkan dağ evinin kapı ya da penceresini kırarak eve girmek suretiyle donmaktan kurtulması bunun

örneklerini oluşturabilir. Ancak, olayla ilgisiz üçüncü bir kişinin malına zarar verildiği; birinci olayda kırılan otomobil camı ve kullanılan yangın söndürme cihazının; ikinci olaydaki kırılan kapı veya pencere ile verilen diğer zararların ilgili tarafından tazmin edilmesi gerekir. Her iki olayda da, içinde bulunulan zorunluluk (ıstırrar) hali hukuka uygunluk nedenini oluşturmaktadır.

Şartları:

- Bir kişinin şahsına ve mallarına karşı yönelmiş bir tehlike söz konusu olmalıdır.
- Zarar, meydana gelen tehlikeyle hiç ilgisi olmayan üçüncü bir şahsa karşı verilmiş olmalıdır
- Önlenilmek istenen tehlike, verilecek zarardan daha büyük olmalıdır
- Bundan başka çıkar yol olmamalıdır.

Meşru savunma ile zorunluluk hali arasındaki en önemli fark, meşru savunmada savunma saldırganı karşı yapılırken; zorunluluk halinde, olayla ilgisi olmayan üçüncü bir kişinin mal veya eşyasına zarar verilmektedir.

bc. Kendi Hakkını Korumak için Kuvvet Kullanma (ihkakı Hak)

Madde 52/3- "Kendi hakkını vikaye (korumak) için cebri (zor) kuvvete müracaat eden (başvuran) kimse hal ve mevkiye nazaran zamanında hükümetin müdahalesi temin edilmediği yahut hakkının ziya uğramasını (kaybolmasını), yahut hakkının kullanılması hususunun pek çok müşkül olmasını men (önlemek) için başka vasıtalar mevcut olmadığı takdirde, bir guna tazminat itasıyla mükellef olmaz."

Hukuk devletinde uygulanmakta olan pozitif hukuk kurallarının gereği olarak, kişilerin kendi haklarını kendi elleriyle ya da güçleriyle değil, mevcut hukuk kurallarını uygulayan devletin organları aracılığıyla alması gerekir. Ancak, Borçlar Kanununun 52 maddesi 3 üncü fıkrası bunun istisnai halini düzenlemekte; diğer bir ifadeyle, istisnai olarak kişiye kendi hakkını kendi eliyle alma yetkisi vermektedir. Burada dikkat edilmesi gereken önemli husus, kanun metninde görüldüğü üzere, "kendi hakkını kendi eliyle alma"da, meşru müdafaa ya da zorunluluk hallerinde aranmayan "hükümet (devlet) organlarının müdahale edememesi" şartı aranmaktadır.

Yaz mevsimi dolayısıyla şehir içindeki konutunu kilitleyerek yazlık konutuna giden ve bir süre sonra konutunu kontrol etmek için şehre döndüğünde, tüm ev eşyalarının rızası dışında bir kamyonu yüklenmiş, götürülmekte olduğunu gören kimsenin, polise haber vermesine rağmen polis güçlerinin gelmemesi üzerine, başka çıkar yol kalmaması nedeniyle, silahını çekip gitmekte olan kamyonun lastiklerini patlatarak durdurmak suretiyle hakkını kendi eliyle koruması, bunun örneğini oluşturabilir.

Şartları:

- Ortada, hakkını kullananın korunması gereken bir hakkı olmalıdır.
- Devlet güç ve kuvvetlerinin müdahalesi zamanında sağlanamamalıdır
- Kişinin hakkının kaybı söz konusu olmalı ya da hakkını koruması güçleşmelidir
- Hakkın kaybının önlemek için başka bir çarelimkan olmamalıdır
- Hakkı koruma konusunda kullanılan kuvvet elverişli ve dengeli olmalıdır

2. Ceza Hukukunda Meşru Savunma

5188 sayılı yasanın (k) bendi ÖGG'ye "Türk Ceza Kanunu'nun 24 ve 25 inci maddelerine göre zor kullanma yetkisi vermektedir. Bu "Haklı savunma" halinde zor kullanma yetkisidir. ÖGG, gerek kendisi gerekse görev alanı içindeki üçüncü kişiler için haklı savunma yetkisini kullanabilir. ÖGG, göre alanı dışında kendisi ve üçüncü kişiler hakkında kullanabileceği haklı savunma hakkını, ÖGG olarak değil, ancak sade vatandaş olarak kullanabilir.

a. Kanunun Hükmünü Yerine Getirme

Madde 24/1- " Kanunun hükmünü yerine getiren kimseye ceza verilmez"

Kanun metninden anlaşılacağı üzere bir kanunun kendisine yüklediği yükümlülüğü yerine getiren kişiye bundan dolayı ceza verilmez. Örneğin, 5188 sayılı yasanın 7 nci maddesinin (a), (b) ve (f) bentlerine göre, korumakla

görevli olduğu alana girmek isteyen kişilerin üstlerini dedektörle arayan ve eşyalarını X-ray cihazından geçiren ÖGG, görevi kötüye kullanma suçunu; (e) bendi ne göre, korumakla görevli olduğu sit.~ içerisindeki bir apartman dairesinde çıkan yangın ya da imdat istenmesi üzerine apartman dairesine giri;n ÖGG, Konut Dokunulmazlığını ihlal Suçu'nu, işlemiş olduğu gerekçesiyle suçlandırılmaz ve bu nedenle ÖGG'ye ceza verilemez.

b. Yetkili Merciiin Verdiği Emri Uygulama

Madde 24/2- "Yetkili bir merciden verilip, yerine getirilmesi görev gereği olan bir emri uygulayan sorumlu 011maz."

Bu konudaki temel düzenleme Anayasanın 137 nci maddesinde yer almaktadır. Buna göre, "Kamu hizmetlerinde herhangi bir sıfat ve suretle çalışmakta olan kimse, üstünden aldığı emri, yönetmelik, tüzük, kanun veya Anayasa hükümlerine aykırı görürse, yerine getirmes ve bu aykırılığı o emri verene bildirir. Ancak, üstü emrinde ısrar eder ve bu emrini yazı ile yenilerse, emir yerine getirilir; bu halde, emri yerine getiren sorumlu olmaz. Konusu suç teşkil eden emir, hiçbir suretle yerine getirilmez; yerine getiren kimse sorumluluktan kurtulamaz."

ÖGG açısından emri veren kişinin ÖGG'ye emir verme yetkisine sahip olup olmadığı önemlidir. Ayrıca, verilen emrin şekil şartlarına uygun olması gereklidir. Örneğin, ilde vali, ilçede kaymakam tarafından verilen bir tutuklama kararı yerine getirilemez. Yerine getiren "kişiyi özgürlüğünden yoksun kılma" suçunu işlemiş olur ve sorumluluktan kurtulamaz.

Alışveriş merkezinde yakaladığı hırsız yetkili amirin verdiği emir üzerine, döven, yaralayan ya da öldüren ÖGG, uyguladığı emrin konusu suç oluşturduğu için sorumluluktan kurtulamaz

5442 sayılı il idaresi Kanunu, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ve 5188 sayılı Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Kanun çerçevesinde, illerde vali, ilçelerde kaymakam ve adli amir olarak Cumhuriyet savcısı; ÖGG'nin görev alanında olaya müdahale eden yetkili genel kolluk amiri; ÖGG'ye emir verme yetkisine sahiptir.

c. Meşru Savunma

Yaşama hakkı kişinin en temel hakkıdır. Zira, kişinin Anayasa'da güvence altına alınan diğer, temel haklarının varlığı yaşama hakkının varlığına bağlıdır. Zira, ölmüş bir kişinin eğitim, sağlık ya da vatandaşlık gibi haklarından bahsedilemez. Bu nedenle, kişinin kendisine veya üçüncü bir kişinin haklarına yönelmiş bir saldırı karşısında pasif kalması ya da buna katlanması beklenemez. Böyle bir saldırıya karşı kişinin kendisini korumak için bir kısım savunma hareketlerini gerçekleştirmek hakkı vardır. Kişinin gerek kendisine ve gerek başkasına ait bir hakka yönelmiş, gerçekleşen, gerçekleşmesi veya tekrarı muhakkak olan haksız" ... saldırılara karşı kendisini veya üçüncü bir kişiyi korumak amacıyla gerçekleştirdiği savunma hareketleri. .. " meşru savunma olarak adlandırılmaktadır

5237 sayılı TCK'nın 25. maddesinde meşru savunma hükümleri düzenlenmiştir. Buna göre::

"Gerek kendisine ve gerek başkasına ait bir hakka yönelmiş, gerçekleşen, gerçekleşmesi veya tekrarı muhakkak olan haksız bir saldırıyı o anda hal ve koşullara göre saldırı ile orantılı biçimde defetmek zorunluluğu ile işlenen fiillerden dolayı faile ceza verilmez."

Bu çerçevede meşru savunmanın varlığının kabul edilmesi bir kısım şartların varlığına bağlıdır. Bu şartları "saldırı"ya ve savunma"ya ilişkin şartlar olmak üzere 2 grupta incelemek mümkündür. Bu şartlar şunlardır[a.g.e., s.94-95]:

Saldırıya ilişkin şartlar:

- Bir saldırı olmalıdır
- Saldırı haksız olmalıdır
- Saldırı kişinin kendisinin ve üçüncü bir kişinin hakkına yönelmiş olmalıdır
- Gerçekleşmiş veya gerçekleşmesi muhakkak bir saldırı olmalıdır
- Savunma sırasında saldırı devam ediyor olmalıdır

Saldırının haksız olması, meşru savunmanın ön şartı olarak kabul edilebilir. Çünkü haklı bir saldırıya karşı meşru savunma yapılamaz. Örneğin, 2559 sayılı PVSK'nın 16. maddesine göre, ağır cezayı müstelzim, aranmakta olan bir mahkum u yakalamak isterken kaçan, yapılan dur emrine uymayan ve başka türlü yakalama imkanı olmayan mahkumu yakalamak için silah kullanan yetkili kolluk görevlisine karşı meşru savunma yapılamaz. Zira, kolluk görevlisinin saldırısı hukuka uygun ve haklı bir saldırıdır. .

Savunma~a ilişkin şartlar

- Savunmada zorunluluk bulunmalıdır
- Savuma, saldırıyı yapana karşı olmalıdır
- Savunma ile saldırı arasında bir denge/orantı olmalıdır

Diğer hukuka uygunluk nedenlerinde olduğu gibi burada da bir denge/orantı aranmaktadır. Burada aranılan eşitlik değil, denge/orantıdır. Bıçağa karşı bıçak, silaha karşı silah eşitliği aranmayıp orantı/denge aranmaktadır. Örneğin atılan bir tokada karşısında silah kullanılmasında denge/orantı aşılmış olabilecektir.

Ayrıca, silah kullanma son çare olmalı, savunma için başka bir çare kalmamalı ve saldırının sona erdiği anda savunma hareketine de son verilmelidir .. Örneğin kendisine yapılan bıçaklı bir saldırıdan kurtulmak için kişinin tabancasını çekmesi üzerine, elindeki bıçağı yere atarak ellerini kaldıran kişiye karşı silah kullanılmaya devam etmesi halinde savunmada sınır aşılmış olacaktır.

Ancak, 5237 sayılı TCK'da getirilen yeni düzenlemede, meşru savunma esnasında sınırın aşılmasının, mazur görülebilecek bir korku ve telaştan ileri gelmesi, hukuka uygunluk nedeni olarak görülmüş ve ceza verilmeyeceği öngörülmüştür.

d. Zaruret Hali

Madde 25/2- "Gerek kendisine gerek başkasına ait bir hakka yönelik olup, bilerek neden olmadığı ve başka suretle korunma olanağı bulunmayan ağır ve muhakkak bir tehlikeden kurtulmak veya başkasını kurtarmak zorunluluğu ile ve tehlikenin ağırlığı ile konu ve kullanılan vasıta arasında orantı bulunmak koşulu ile işlenen fiillerden dolayı faile ceza verilmez"

Şartları:

- Kişinin kendisinin veya bir başkasının hakkına yönelik ağır ve muhakkak bir tehlike olmalıdır.
- Kişi bu tehlikeye bilerek neden olmamalıdır
- Tehlikeden başka türlü korunmak imkanı bulunmamalıdır
- Tehlike veya zarardan kurtulmak için olayla ilgisiz üçüncü bir kişiye zarar verilmelidir
- Tehlike ile, kurtarıcı önlem arasında orantı olmalıdır.

V. ZOR KULLANMA VE SİLAH KULLANMA YETKİSİ VE SINIRLARI

1. Özel Güvenliğin Silah Kullanma Yetkisinin Sınırları

Özel güvenlik hizmeti esasen silahsız düşünülmüş bir hizmettir. Diğer bir ifadeyle, silahlı görev, özel güvenlik hizmetinin istisnasını teşkil eder. Bu nedenle 5188 sayılı yasa ve diğer yasalarda özel güvenlik görevlilerinin silah kullanmalarına ilişkin özel bir düzenlemeye yer verilmemiştir.

Esasen herkesin kullanabileceği bir yetki olan, meşru savunma ve zor kullanma şartları, özel güvenliğin silah kullanma yetki ve sınırlarını oluşturur. Daha somut olarak ifade etmek gerekirse, ÖGG ancak kendisi ya da üçüncü bir kişinin canına ve mallarına, ya da korumak ve güvenliğini sağlamakla görevli oldukları alanlara yönelik saldırılar karşısında son çare olarak silah kullanabilecektir. Özel Güvenlik görevlileri ateşli silahları kanunda belirtilen istisnalar dışında görev alanı dışına çıkaramazlar

Görev alanında ateşli silah taşıyacak özel güvenlik görevlilerinde, 6136 sayılı Kanun ve bu Kanunun uygulanmasına ilişkin yönetmelikte belirtilen şartlar aranır.

Ayrıca, il Özel Güvenlik Komisyonu, orantılılık ilkesine uygun olarak canlılar

üzerinde kalıcı etkisi olmayan kimyasalların kullanılmasına izin verebilir.

2. Silahların Temini ve Muhafazası

Hizmeti satın alan kişi, kurum ya da kuruluşlar tarafından temin edilen silahlar ile bunların fişek ve tesisatları özelde, kasa veya demir kuşaklı ve takviyeli dolaplarda muhafaza edilir. Bunların muhafazasından özel güvenlik izni verilen kişi veya kuruluş yetkilileri sorumludur.

3. Tabanca Dışındaki Silahlar

ÖGG'nin görevinin niteliği uzun namlulu silah kullanmayı gerektiriyorsa, valiliklerce Genel Kurmay Başkanlığının bu konudaki görüşü alınarak kullanılmasına izin verilebilir

4. Silahların Kaydı

Bulundurulmasına ve taşınmasına izin verilen her türlü ateşli silahlar, Komisyon tarafından "Silah Demirbaş Defterin'e, Özel Güvenlik izni verilen kişi veya kuruluş tarafından "Silah Demirbaş Defteri"ne, kaydedilir.

Görev alanında muhafaza edilen ateşli silahlar, özel güvenlik görevlilerine her sayfası yöneticiler tarafından onaylı "Devir Teslim ve Rapor Defteri"ne imza karşılığı devir teslim edilir.

5. Silah Taşıma/Bulundurma Belgesi

Her ateşli silah için "Silah Taşıma/Bulundurma Belgesi" düzenlenir. Bu silahla görev yapacak özel güvenlik görevlisi, kimlik kartı ve görev belgesiyle beraber bu belgeyi de taşımak zorundadır.

6. Fişeklerin Temini

Bulundurulmasına izin verilen her silah için yirmi beş fişek alınmasına izin verilir. Fişek miktarı komisyonun kararı ve valinin onayı ile görev yeri ve niteliğine göre artırılabilir. Görev nedeniyle sarf edilen fişeklerin miktarı bir tutanakla tespit edilir ve eksik fişeklerin tamamlanmasına izin verilir.

Ateşli silah eğitiminde kullanılacak fişekler bu sınırlamaya tabi değildir. Programlı eğitimler dışında personeline atış eğitimi yaptıracak kişi ve kuruluşlara talepte bulunmaları halinde fişek almalarına genel kollukça izin verilir.

7. Silah ve Fişeklerin Nakli

Özel güvenlik hizmetlerinde kullanılacak silahların alınması ve ruhsatlanması ve devri 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanun hükümlerine göre yapılırken, silahların ve fişeklerin nakli, 14/811987 tarih ve 12028 sayılı Tekel Dışı Bırakılan Patlayıcı Maddelerle, Av Malzemesi ve Benzerlerinin Üretimi, ithali, Taşınması, Saklanması, Depolanması, Satışı, Kullanılması, Yok Edilmesi, Denetlenmesi, Usul ve Esaslarına ilişkin Tüzüğe göre yapılır

8. Silah ve Fişeklerin Devri

Özel güvenlik izni veya silah bulundurma ve taşıma izni iptal edilen veya ihtiyaç fazlası bildiriminde bulunan kişi ve kuruluşlara ait silah ve fişekler genel hükümlere göre devredilir. Altı ay içinde devir gerçekleştirilmez ise, takip eden iki ay içerisinde silah ın ait olduğu kişi veya kurum 6136 sayılı Kanuna göre ruhsat başvurusunda bulunmak zorundadır. Süresi içerisinde ruhsatlandırılmayan silahlar müsadere edilmek üzere adli makamlara intikal ettirilir.

Tüfekler ve tam otomatik tabancalar devredilebilir veya genel kolluk kuruluşlarına bağışlanabilir ya da imha edilmek üzere valilikçe Makine Kimya Endüstrisi Kurumu'na verilir.

Devredilecek, hibe ya da imha edilecek veya satılacak silahlar için Bölge Kriminal Polis Laboratuvarlarından ekspertiz raporu aldırılır.

9. Silah la Girilemeyecek Yerler

6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanunun Ek 1 inci maddesine göre aşağıdaki yerlerde ateşli silahlar taşınmaz.

- Mahkeme salonları
- Hastanelerin psikiyatri bölümleri
- Akı hastaneleri

- Ceza ve tutukevleri ile her türlü ıslah ve infaz kurumları veya bunların eklentileri
- Öğrencilerin toplu olarak oturdukları yurtlar
- Eğitim ve öğretim kurumları
- Duruşmalar,
- Siyasi partilerin açık hava ve kapalı toplantıları
- izinli veya izinsiz toplantı ve gösteri yürüyüşleri
- Sendikalarda, derneklerde veya bunlara yapı olarak doğrudan doğruya bağlantılı olan yerlerde veya bunların toplantı ve kongreleri
- Her türlü spor karşılaşma veya yarışmalarının yapıldığı yerler
- Kanuna uygun veya kanuna aykırı grev ve lokavt yapılmakta olan yerler
- TBMM ana binaları ile Meclis Başkanlığınca belirlenen yerler.

Vi. ÖZEL GÜVENLİK GÖREVLİSİNİN İNSAN HAKLARI İHLALLERİ

1. Kişiyi Hürriyetinden Yoksun Kılma (Hürriyeti Tahdit)

TCK, Madde 109- "Bir kimseyi hukuka aykırı olarak bir yere gitmek veya bir yerde kalmak hürriyetinden yoksun bırakan kişiye, bir yıldan beş yıla kadar hapis cezası verilir." Ayrıca, suçun işlenmesinde tehdit ve hile kullanılması; silahla, birden çok kişiyle birlikte; kişinin yerine getirdiği kamu görevi nedeniyle; üstsoy, altsoy veya eşe karşı; çocuğa ya da beden ve ruh bakımından kendini savunamayacak durumda bulunan kişiye karşı, işlenmesi ağırlaştırıcı sebeplerdir.

2. Haksız Arama

TCK, Madde 120- "Hukuka aykırı olarak bir kimsenin üstünü veya eşyasını arayan kamu görevlisine üç aydan bir yıla kadar ceza verilir" Örneğin, suçüstü hali ya da hakkında yakalama, tutuklama veya mahkumiyet kararı olmayan bir kişiyi sade (basit) bir şüphe üzerine yakalayarak arayan ÖGG bu suçun faili olabilir.

3. Konut Dokunulmazlığını ihlal

TCK, Madde 116- "Bir kimsenin konutuna, konutunun eklentilerine rızasına aykırı olarak giren veya rıza ile girdikten sonra buradan çıkmayan kişi, mağdurun şikayeti üzerine, altı aydan 2 yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır." Koruma ve görevliliğini sağlamak görevli olduğu alan içinde, hakim kararı gerekmeyen ya da yangın, deprem gibi tabii afet ya da imdat istenmesi halleri dışında, bir kimsenin konutunda ya da iş yerinde arama yapan ÖGG, yetkisi olmadığı için Konut Dokunulmazlığını ihlal Suçu'nu işlemiş olacağından, bu suçun faili olabilir. Etrafı çevrili bahçe ve eklentilerin de konuta dahil olduğu unutulmamalıdır.

4. Zimmet

TCK Madde 247- "Görevi nedeniyle zilyedliği kendisine devredilmiş olan veya koruma ve gözetimiyle yükümlü olduğu malı kendisinin veya başkasının zimmetine geçiren kamu görevlisi, beş yıldan on iki yıla kadar, hapis cezası ile cezalandırılır." Suçun açığa çıkmasını önlemeye yönelik işlenmesi (ihtilas) ağırlaştırıcı, malın geçici bir süre kullanıldıktan sonra iade edilmesi ise hafifletici sebeplerdir.

ÖGG, TCK'nın uygulanmasında memur sayıldığından, kendisine korumak üzere emanet edilen parayı alarak harcaması veya korumakla görevli olduğu alışveriş merkezindeki yiyecek veya giyim eşyası gibi malları işverenin rızası dışında alıp götürürken yakalanması halinde zimmet suçunu işlemiş olacaktır.

5. İrtikap

TCK, Madde 247- "Görevinin sağladığı nüfuzu kötüye kullanmak suretiyle kendisine veya başkasına yarar sağlamasına veya bu yolda vaatle bulunmasına bir kimseyi icbar eden kamu görevlisi, beş yıldan on yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır." Bunun ikna yoluyla yapılması hafifletici sebep olarak öngörülmüştür. Korumakla görevli olduğu büyük alışveriş merkezi içindeki mağaza ve dükkanlardan aldığı malların veya buradaki lokantadan yediği yemeğin ücretini özel güvenlik görevlisi konumunu kullanarak ödemeyen ÖGG, bu suçun faili olabilir.

6. Rüşvet

TCK Madde 252: "Rüşvet alan kamu görevlisi, dört yıldan on iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Rüşveti veren kişi de kamu görevlisi gibi cezalandırılır. Rüşvet konusunda anlaşmaya varılması halinde, suç tamamlanmış gibi cezaya hükmolunur." Aynı maddenin üçüncü fıkrasında rüşvet, "bir kamu görevlisinin, görevinin gereklerine aykırı olarak bir işi yapması veya yapmaması için kişiyle vardığı anlaşma çerçevesinde bir yarar sağlaması" olarak tanımlanmıştır. Koruma ve güvenliğini sağlamakla görevli olduğu fabrikanın girilmesi yasak olan bölümüne, çalışan veya müşterilerden aldığı para karşılığında, girmelerine müsaade eden ÖGG, rüşvet suçunu işlemiş olacaktır.

7. Zor Kullanma Yetkisine İlişkin Sınırın Aşılması

TCK, Madde 256- "Zor Kullanma yetkisine sahip kamu görevlisinin, görevini yaptığı sırada, kişilere karşı görevinin gerektirdiği ölçünün dışında kuvvet kullanması halinde, kasten yaralama suçuna ilişkin hükümler uygulanır."

Kasten Yaralama: TCK, Madde 86- (1)"Kasten başkasının vücuduna acı veren veya sağlığının ya da algılama yeteneğinin bozulmasına neden olan kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır." Yaralamanın kişi üzerindeki etkisinin basit bir tıbbi müdahaleyle giderilebilecek ölçüde hafif olması (şikayet bağlı olarak) hafifletici sebep; üst soy, alt soy, eşe veya kardeşe karşı, Beden ve ruh bakımından kendisini savunamayacak durumda bulunan kişiye karşı, kişinin yerine getirdiği kamu görevi nedeniyle, kamu görevlisinin sahip bulunduğu nüfuz kötüye kullanılmak suretiyle ve silahla, işlenmesi halleri (şikayete bağlı olmaksızın) ağırlaştırıcı sebepler olarak kabul edilmiştir. ÖGG, TCK'nın uygulanmasında memur sayıldığından kamu görevi üstlenmiş sayılacak, bunun sonucu olarak da verilecek ceza yarı oranında artırılarak ağırlaştırılacaktır.

8. Görevi İhmal

TCK, Madde 257/2- "Kanunda ayrıca suç olarak tanımlanan haller dışında, görevinin gereklerini yapmakta ihmal veya gecikme göstererek, kişilerin mağduriyetine veya kamunun zararına neden olan ya da kişilere haksız bir kazanç sağlayan kamu görevlisi, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır." Koruma ve güvenliğini sağlamakla görevli olduğu site içerisindeki gece görevi esnasında uyumak suretiyle, bir ev ya da iş yerine hırsızın girerek eşyalarını çalmasına engel olmakta ihmal gösteren ÖGG, görevi ihmal suçunu işlemiş olacaktır.

9. Kamu Görevlisinin Suçu Bildirmemesi

TCK, Madde 279- (1)"Kamu adına soruşturma ve kavuşturmayı gerektiren bir suçun işlendiğini göreviyle bağlantılı olarak öğrenip de yetkili makamlara bildirimde bulunmayı ihmalden veya bu hususta gecikme gösteren kamu görevlisi, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır."

Suçun adli kolluk görevini yapan kişi tarafından işlenmesi hali ağırlaştırıcı sebep olarak kabul edilmiştir. Koruma ve güvenliğini sağlamakla görevli olduğu fabrikaya gece giren hırsızın yakalayan ve daha sonra yetkili genel kolluğa teslim etmeden serbest bırakan ÖGG, bu suçu işlemiş olacaktır.

10. Görevi Kötüye Kullanma

TCK, Madde 257/1- "Kanunda ayrıca suç olarak tanımlanan haller dışında, görevinin gereklerine aykırı hareket etmek suretiyle, kişilerin mağduriyetine veya kamunun zararına neden olan kişilere haksız kazanç sağlayan kamu görevlisi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır"

"Görevi kötüye kullanma" fiilini düzenleyen madde torba bir maddedir. Bu nedenle, TCK veya diğer yasalarda tanımlanmasa bile görevinin gereklerine aykırı hareket ederek çalıştığı kişi yada kuruluşun mağduriyetine neden olan ÖGG, "görevi kötüye kullanma" suçunu işlemiş olacaktır.

11. İşkence

TCK Madde 94/1- "Bir kişiye karşı insan onuruyla bağdaşmayan ve bedensel veya ruhsal yönden acı çekmesine, algılama veya irade yeteneğinin

etkilenmesine, aşağılanmasına yol açacak davranışları gerçekleştiren kamu görevlisi hakkında üç yıldan on iki yıla kadar hapis cezasına hükmolunur" Suçun, çocuğa, beden veya ruh bakımından kendisini savunamayacak durumda bulunan kişiye, gebe kadına, avukat veya diğer kamu görevlisine karşı işlenmesi ile fiilin cinsel yönden taciz şeklinde gerçekleşmesi, halleri ağırlaştırıcı sebepler olarak öngörülmüştür.

İşkence suçu ancak kamu görevlisi tarafından işlenebilen bir suçtur. ÖGG, yukarıda bahsedildiği gibi. TCK'nın uygulanmasında memur sayıldığı için işkence suçunu işleyebilecekler arasındadır. Koruma ve güvenliğini sağlamakla görevli olduğu alışveriş merkezinde gece görevi esnasında yakaladığı hırsız, yetkili genel kolluğa teslim etmek yerine, soğuk kış gününde soyduktan sonra akan soğuk duş altında sabaha kadar bekleterek döven ÖGG, işkence suçunu işlemiş olacaktır. Fail çocuksa, cezası ağırlaşacaktır.

12. Kamu görevinin Usulsüz Olarak Üslenilmesi

TCK, Madde 262- "Bir kamu görevini kanun veya nizamla aykırı olarak yerine getirmeye teşebbüs eden veya terk emri kendisine bildirilmiş olduğu halde görevini sürdüren kimseye üç aydan iki yıla kadar hapis cezası verilir."

13. Güveni Kötüye Kullanma

TCK, Madde 155- (1)"Başkasına ait olup da, muhafaza etmek veya belirli bir şekilde kullanmak üzere zilyedliği kendisine devredilmiş olan mal üzerinde, kendisinin veya başkasının yararına olarak, zilyedliğin devri amacı dışında tasarrufta bulunan veya bu devir olgusunu inkar eden kişi, şikayet üzerine, altı aydan iki yıla kadar hapis ve adli para cezası ile cezalandırılır. (2)Suçun meslek, sanat, ticaret veya hizmet ilişkisinin ya da herhangi bir nedenden doğmuş olursa olsun, başkasının mallarını idare etmek yetkisinin gereği olarak tevdi ve telse edilmiş veya hakkında işlenmesi halinde, bir yıldan yedi yıla kadar hapis ve üç bin güne kadar adli para cezasına hükmolunur" Görevi gereği kendisine tevdi edilen silah v.s.'yi görev usulüne aykırı şekilde kullanarak kendisine yarar sağlayan ÖGG, bu suçun failidir.

Vii. ÖZEL GÜVENLİK GÖREVLİSİNE KARŞI İŞLENEBİLECEK SUÇLAR

5188 sayılı yasaya göre özel güvenlik görevlilerine karşı suç işleyenler, Devlet memuru aleyhine suç işlemiş gibi cezalandırılır{m.23}

1. Kamu Görevlisini Kasten Yaralama

TCK, Madde 86/1- "Kasten başkasının vücuduna acı veren veya sağlığının ya da algılama yeteneğinin bozulmasına neden olan kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır." Ancak 3. fıkranın (c) bendine göre, kasten yaralama suçunun "kişinin yerine getirdiği kamu görevi nedeniyle" işlenmesinde verilecek ceza yarı oranında artırılacağından, ÖGG'ye karşı görevi esnasında şiddet uygulayarak yaralanmasına sebep olan kişinin de cezası ağırlaşacaktır.

2. Hakaret

TCK Madde 125/1- "Bir kimseye, onur, şeref ve saygınlığını rencide edebilecek nitelikte somut bir fiil veya olgu isnat eden veya sövmek suretiyle bir kimsenin onur, şeref ve saygınlığına saldıran kişi, üç aydan iki yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır. Mağdurun gıyabında hakaretin cezalandırılabilmesi için fiilin en az üç kişiyle ihtilat ederek işlenmesi gerekir"

3. fıkranın (a) bendine göre, hakaret suçunun kamu görevlisine karşı görevinden dolayı işlenmesinde (3ğırlaştırıcı sebep olduğu için, ÖGG'ye karşı işlenmesinde cezanın alt sınırı bir yıldan az olamayacaktır.

3. Tehdit

TCK, Madde 106- "Bir başkasını kendisinin veya yakınının hayatına, vücut veya cinsel dokunulmazlığına yönelik bir saldırı gerçekleştireceğinden bahisle tehdit eden kişi, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır." Tehdidin silahla, kişinin kendisini tanınmayacak bir hale koyması suretiyle, imzasız mektup veya özel işaretlerle, birden fazla kişi tarafından birlikte, var. olan veya var sayılan suç örgütlerinin oluşturdukları korkutucu güçten yararlanarak, işlenmesi halleri ağırlaştırıcı sebeplerdir.

4. Görevini Yaptırmamak için Direnme

TCK, Madde 265- "Kamu görevlisine karşı görevini yapmasını engellemek amacıyla, cebir veya tehdit kullanan kişi, altı aydan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır." ÖGG kuvvet kullanarak ya da tehdit ederek görevini engelleyen kişi suçun faili olacaktır.

VIII. 5188 SAYILI YASADA YER ALAN SUÇLAR

1. Suçlar ve Cezalar

5188 sayılı yasanın 19. maddesinde bir kısım suçlar ve cezalar öngörülmüştür. Burada söz konusu olan işlenmiş suçun karşılığı olarak gösterilen cezalar, ancak bir mahkemede hakim tarafından verilebilen cezalardır. Bunları şöyle ifade edebiliriz:

a. izinsiz Özel Güvenlik Görevlisi istihdam Etme

5188 sayılı yasanın 3 üncü maddesinde belirtilen özel güvenlik iznini almadan özel güvenlik görevlisi istihdam eden kişiler veya kuruluşların yöneticileri üç aydan bir yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır. (23.1.2008/5728 m.546 ile değişik m.19/a)

b. izin Almadan Özel Güvenlik Faaliyetinde Bulunma

Özel güvenlik şirketleri, içişleri Bakanlığından faaliyet izni alarak özel güvenlik faaliyetinde bulunabilirler. 5188 sayılı yasanın 5 inci maddesinde belirtilen faaliyet iznini almadan özel güvenlik faaliyetinde bulunan şirketlerin kurucu ve yöneticilerine üç aydan bir yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. Bu şekilde cezalandırılan kişiler, özel güvenlik şirketlerinde ve özel güvenlik eğitimi veren kurumlarda kurucu ve yönetici olamazlar.

c. izin Almadan Özel Güvenlik Birimi Kurma

Bir kurum veya kuruluş bünyesinde,Özel Güvenlik Komisyonu'ndan izin alarak, özel güvenlik hizmetlerini kendi eliyle yürütmek üzere Özel Güvenlik Birimi kurabilir. Komisyondan 5188 sayılı yasanın 3 üncü maddesinde belirtilen izni almadan özel güvenlik birimi oluşturan kurum ve kuruluşların yöneticileri üç aydan bir yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. Bu şekilde cezalandırılan kişiler, özel güvenlik şirketlerinde ve özel güvenlik eğitimi veren kurumlarda kurucu ve yönetici olamazlar.

d. izin Almadan Özel Güvenlik Eğitimi Verme

Özel güvenlik eğitim kurumları içişleri Bakanlığından izin alarak özel güvenlik eğitimi verebilirler. 5188 sayılı yasanın 14 üncü maddesinde belirtilen izni almadan özel güvenlik eğitimi veren kurum ve kuruluşların yöneticileri, üç aydan bir yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. Bu şekilde cezalandırılan kişiler, özel güvenlik şirketlerinde ve özel güvenlik eğitimi veren kurumlarda kurucu ve yönetici olamazlar.

e. izin Verilmeyen Kişileri Özel Güvenlik Görevlisi Olarak istihdam Etme

Özel güvenlik görevlisi olarak istihdam edilecekler ile özel güvenlik şirketlerinde ve özel güvenlik eğitimi verecek kurumlarda yönetici olarak çalışacaklar hakkında valilikçe güvenlik soruşturması yapılır. Soruşturma sonucu olumlu olanlara, bu Kanunun 14 üncü maddesinde belirtilen özel güvenlik temel eğitimini başarıyla bitirmiş olmak şartıyla, valilikçe beş yıl süreli çalışma izni verilir. Bu Kanunun 11 inci maddesine göre çalışma izni verilmeyen kişileri özel güvenlik görevlisi olarak istihdam eden kişi, kurum, kuruluş veya şirketlerin yetkilileri, üç aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Bu kişilerin silahlı olarak çalıştırılmış olması halinde, verilecek ceza bir kat artırılır. Bu suçun bir tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde ayrıca bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur.

f. Özel Güvenlik Mali Sorumluluk Sigortası Yaptırmadan Özel Güvenlik Görevlisi istihdam Etme

Özel hukuk kişileri ve özel güvenlik şirketleri, istihdam ettikleri özel güvenlik görevlilerinin üçüncü kişilere verecekleri zararların tazmini amacıyla, özel güvenlik mali sorumluluk sigortası yaptırmak zorundadırlar. 5188 sayılı yasanın 21 inci maddesinde belirtilen özel güvenlik mali sorumluluk sigortasını

yaptırmadan özel güvenlik görevlisi istihdam eden kişi; kurum, kuruluş veya şirketlerin yöneticileri istihdam ettikleri her kişi için yüzelli gün adli para cezası ile cezalandırılır.

g. Faaliyet izni Almadan ilan Verme veya Reklam Yapma

Özel güvenlik şirketleri ve özel güvenlik eğitim kurumları içişleri Bakanlığında faaliyet izni almak zorundadırlar. Şirketler ve eğitim kurumları ancak, bu izni aldıktan sonra ilan verebilir veya reklam yapabilirler. 5188 sayılı yasada belirtilen faaliyet iznini almadan özel güvenlik hizmeti veya özel güvenlik eğitimi verdiğini ilan eden veya reklam yapan kişi; kurum, kuruluş veya şirketlerin yöneticileri, altı aya kadar hapis ve elli günden az olmamak üzere adli para cezası ile cezalandırılır. .

2. idari Para Cezasını Gerektiren Fiiller

idari suç ve cezalar 5188 sayılı yasanın 20.maddesinde düzenlenmiştir. Bu maddede öngörülen idari para cezaları o yerin en büyük mülki amiri tarafından verilir.

a. Zamanında Bildirimde Bulunmama

Özel güvenlik şirketleri tarafından üçüncü kişi, kurum ve kuruluşlara sağlanacak koruma ve güvenlik hizmetleri, hizmetin başlamasından en geç bir hafta önce; göreve başlayan ve herhangi bir sebeple görevinden ayrılan özel güvenlik görevlileri ise, işveren tarafından on beş gün içinde, ilgili valiliğe yazılı olarak bildirmek zorundadırlar. Acil ve geçici nitelikteki koruma ve güvenlik hizmetlerinde ise süre kaydı aranmaz. Bu bildirimleri süresinde yerine getirmeyenlere bin Türk Lirası idari para cezası verilir.

b. Ek Önlemler Almama

Mülki idare amirleri havalimanı, liman, gümrük, gar ve istasyon gibi yerler ile spor müsabakalarının, sahne gösterilerinin ve benzeri etkinliklerin yapıldığı yerlerdeki özel güvenlik tedbirlerini denetlemeye ve kamu güvenliğinin gerektirdiği hallerde ek önlemler aldirmaya yetkilidir.

Kamu güvenliğinin sağlanması yönünden 5442 sayılı ıı idaresi Kanunu ile vali ve kaymakamlara verilen yetkiler saklıdır. Bu yetkilerin kullanılması durumunda özel güvenlik birimi ve özel güvenlik personeli mülki idare amirinin ve genel kolluk amirinin emirlerini yerine getirmek zorundadır.

Yukarıda belirtildiği şekilde mülki idare amirlerince istenen ilave tedbirleri almayan kişi; kurum, kuruluş veya şirketlerin yöneticilerine iki bin Türk Lirası idari para cezası verilir.

c. Grev Yasağına Uymama

Özel güvenlik personeli greve katılamaz (5188/17). Bunun karşılığında lokavt dolayısıyla da işten uzaklaştırılamaz(5188/18). 5188 sayılı yasanın 17 nci maddesinde belirtilen grev yasağına uymayan özel güvenlik görevlisine bin Türk Lirası idari para cezası verilir ve bu kişilerin çalışma izni valilikçe iptal edilir. Bu kişiler bir daha özel güvenlik görevlisi olamazlar.

d. Ateşli Silahını Kanuna Aykırı veya Görev Alanı Dışında Taşıma/Kullanma.

Özel Güvenlik görevlileri görev alanı içinde üzerinde taşıdıkları ateşli silahları, kanunda belirtilen istisnalar dışında görev alanı dışına çıkaramaz. Ateşli silahını bu Kanuna aykırı veya görev alanı dışında kullanan özel güvenlik görevlisine bin Türk Lirası idari para cezası verilir ve bu kişilerin çalışma izni valilikçe iptal edilir. Bu kişiler bir daha özel güvenlik görevlisi olamazlar.

e. Kimlik Kartını Başkasına Kullandırma

Özel güvenlik görevlilerine valilikçe kimlik kartı verilir. Kimlik kartında görevlinin adı ve soyadı ile silahlı ya da silahsız olduğu belirtilir. Kimlik kartı görev alanı ve süresi içerisinde herkes tarafından görülebilecek şekilde yakaya takılır. Üzerinde kimlik kartı olmayan özel güvenlik görevlileri Kanunun 7 nci maddesinde sayılan yetkileri kullanamazlar. Özel güvenlik kimlik kartını başkasına kullandıran özel güvenlik görevlisine bin Türk Lirası idari para cezası verilir ve bu kişilerin çalışma izni valilikçe iptal edilir. Bu kişiler bir daha özel güvenlik görevlisi olamazlar.

f. Özel Güvenlik Görevlisini Başka Bir işte Çalıştırma

Özel güvenlik personeli, Kanunda belirtilen koruma ve güvenlik hizmetleri dışında başka bir işte çalıştırılmaz (5188/16). Kanunun bu hükmüne aykırı olarak, özel güvenlik görevlisini koruma ve güvenlik hizmetleri dışında, başka bir işte çalıştıran kişi, kurum ve kuruluşlara her eylemleri için bin Türk Lirası idari para cezası verilir.

g. Eksiklikleri Gidermeme

İçişleri Bakanlığı ve valilikler özel güvenlik hizmetleri kapsamında, özel güvenlik birimlerini, özel güvenlik şirketlerini ve özel güvenlik eğitimi veren kurumları denetlemeye yetkilidir. Denetim sonucu tespit edilen eksikliklerin ilgili kişi, kurum, kuruluş ve şirketlerce verilen süre içinde giderilmesi zorunludur. Tespit edilip giderilmesi istenen eksiklikleri gidermeyen kişi; kurum, kuruluş veya şirketlerin yöneticilerine ikibin Türk Lirası idari para cezası verilir.

İX. ÖZEL GÜVENLİK GÖREVLİSİNİN HAKLARI

Tabi oldukları yasa ve konumları bakımından iki ayrı konumda özel güvenlik görevlisi vardır. Birinci grup, daha az sayıda ancak, 657 sayılı "Devlet Memurları Kanunu"na tabi, devlet memuru olan özel güvenlik görevlileri; bunların dışında kalan ve sayı olarak çok daha fazla olan 4857 sayılı "İş Kanunu" hükümlerine tabi işçi niteliği taşıyan özel güvenlik görevlileri.

1. Dernek Kurma ve Derneğe Üye Olma Hakkı

"Herkes önceden izin almaksızın dernek kurma ve bunlara üye olma ya da üyelikten çıkma hakkına sahiptir" (An .. m.33/1). Ancak, hüküm "Silahlı Kuvvetler ve Kolluk Kuvvetleri mensuplarına ve görevlerinin gerektirdiği ölçüde Devlet memurlarına kanunla sınırlamalar getirilmesine engel değildir."(An. m.33/6) Buna göre Devlet memuru olan özel güvenlik görevlilerine derneklere üye olmada görevlerinin gerektirdiği ölçüde sınırlama getirilebilirken; işçi niteliğindeki özel güvenlik görevlileri için Anayasa, 5188 ve 4857 sayılı yasalarca bir sınırlama getirilmemektedir(Bu nedenle, özel güvenlik görevlilerinin ve özel güvenlik faaliyetinde bulunan kurum ve kuruluşların yönetici ve kurucu ve mensuplarının dernek kurma ve derneğe üye olmaları konusunda hukuki bir engelin söz konusu olmadığı söylenebilir. .

2. Sendika Kurma ve Sendikaya Üye Olma Hakkı

"Çalışanlar ve işverenler, üyelerinin çalışma ilişkilerinde, ekonomik ve sosyal hak ve menfaatlerini korumak ve geliştirmek için önceden izin almaksızın sendikalar ve üst kuruluşlar kurma, bunlara serbestçe üye olma ve üyelikten serbestçe çekilme haklarına sahiptir. Hiç kimse sendikaya üye olmaya ya da üyelikten ayrılmaya zorlanamaz."(An. m.51/1) Ancak, "işçi niteliği taşımayan kamu görevlilerinin bu alandaki haklarının kapsam, istisna ve sınırları gördükleri hizmetin niteliğine uygun olarak kanunla düzenlenir."(An. m.51/5) Anayasa, işçi niteliğinde olan özel güvenlik görevlileri, özel güvenlik faaliyetinde bulunan kurum ve kuruluşların yöneticileri ve kurucuları ile bu hizmet sektörü mensuplarına bir sınırlama getirmezken; devlet memuru statüsünde görev yapan özel güvenlik görevlileri için yasayla sınırlama ve istisna getirilebilecektir.

Bu düzenleme çerçevesinde, özel güvenlik sektöründe işçi niteliğinde çalışan özel güvenlik görevlilerinin, serbestçe sendika kurma ve sendikaya üye olmalarında hukuki bir engel yoktur .. Ancak, 4688 sayılı "Kamu Görevlileri Sendika Kanunu", kamu kurum ve kuruluşlarında çalışan özel güvenlik görevlilerinin sendikaya üye olmasını yasaklamaktadır

3. Siyasal Partiye Girme Hakkı

"Vatandaşlar, siyasi parti kurma ve usulüne göre partilere girme ve partilerden ayrılma hakkına sahiptir. Parti üyesi olabilmek için on sekiz yaşını doldurmuş olmak gerekir."(An. m.68/1) Ancak, "hakimler ve savcılar, Sayıştay dahil yüksek yargı organları mensupları, kamu kurum ve kuruluşlarının memur statüsündeki görevlileri, yaptıkları hizmet bakımından işçi niteliği taşımayan diğer kamu görevlileri, Silahlı Kuvvetler mensupları ile yükseköğretim öncesi öğrencileri siyasi partilere üye olamazlar"(An. m.68/5).

Anayasanın yukarıdaki hükmünden anlaşıldığı gibi, devlet memuru statüsündeki özel güvenlik görevlilerinin siyasal partiye girmeleri yasaklanırken, işçi olarak çalışanlar için bir yasak getirilmemiştir. Bu düzenlemelerden işçi niteliği taşıyan özel güvenlik görevlilerinin siyasal partiye üye olamayacağı yorumunu çıkaranlar olsa da² bunun zorlama bir yorum olduğunu ve özel güvenlik görevlilerinin siyasal parti üyesi olabileceğini söylemek mümkündür.

4. Tazminat Hakkı

5188 sayılı "Kanunda yazılı görevleri yerine getirirken yaralanan, sakatlanan özel güvenlik görevlilerine veya ölen özel güvenlik görevlisinin kanunu mirasçılara, iş sözleşmesinde veya toplu iş sözleşmesinde belirlenen miktar ve esaslar çerçevesinde tazminat ödenir. Ancak, genel hükümlere göre daha yüksek miktarda tazminat ödenmesine mahkemelerce hükmedilmesi halinde, iş sözleşmesine veya toplu iş sözleşmesine dayanılarak ödenen tutarlar mahsup edilir."

Yukarıdaki " ... fıkra hükümleri gereğince ödenecek tazminat, 4857 sayılı İş Kanunu kapsamında ödenmesi gereken diğer tazminatlarla ilişkilendirilmez."

"Kamu kurum ve kuruluşlarında bu Kanunda yazılı görevleri yerine getirirken yaralanan, sakat/anan özel güvenlik görevlilerine veya ölen özel güvenlik görevlilerinin kanunu mirasçılara; iş sözleşmesi, toplu iş sözleşmesi veya 2330 sayılı Nakdi Tazminat ve Aylık Bağlanması Hakkında Kanun hükümlerinde belirtilen tazminat miktarlarından hangisi yüksek ise o miktar ödenir." (5188/15)

Devlet memuru statüsünde çalışan özel güvenlik görevlilerinin 2330 sayılı "Nakdi Tazminat ve Aylık Bağlanması Hakkında Kanun"dan yaralanacağına bir kuşku yoktur. Ancak, özel şirketlerde işçi niteliğinde çalışan özel güvenlik görevlilerinin, bu yasadaki yararlanabilmesi kamu kurum ve kuruluşlarında koruma ve güvenlik hizmetini yerine getirme şartına bağlanmıştır.

5. Yargılanma ve Disiplin

Devlet memuru statüsündeki özel güvenlik görevlileri, göreviyle ilgili suçlar{]an yargılanmada 4483 sayılı "Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun" hükümlerine; özlük hakları ve disiplin cezaları bakımından 657 sayılı "Devlet Memurları Kanunu"na; görev ve yetkileri bakımından ise 5188 sayılı "Özel Güvenlik Hizmetleri Hakkında Kanun"a, tabidirler. Bu nedenle, bu statüdeki özel güvenlik görevlileri, kendilerine verilen disiplin cezalarına karşı idare mahkemelerine başvurabilirler.

İşçi niteliğindeki özel güvenlik görevlileri ise, görev yetki bakımından, 5188 sayılı yasaya tabi olurken, hakları ve disiplin uygulaması bakımından 4857 sayılı "İş Kanunu"na tabidirler. Bu nedendir ki, kendilerine verilen disiplin cezalarına karşı İş Mahkemeleri'ne itiraz edebilirler.

2 Bkz: Özer, "Özel Güvenlik Hukuku ve Kişi Hakları", Özel Güvenlik Temel Eğitimi Kursiyer Yardımcı Ders Notları, ÖGA Özel Güvenlik Akademisi Yayınları, İstanbul 2005, s.42

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ÖZEL GÜVENLİKLE İLGİLİ KAVRAMLAR, KURUMLAR VE GÖREVLER

1. Özel Güvenlik Komisyonu

Özel Güvenlik Komisyonu, 5188 sayılı Kanunda belirtilen özel güvenlikle ilgili kararları almak üzere valinin görevlendireceği

- Bir vali yardımcısı (Başkan)
- İl Emniyet Müdürlüğü,
- İl Jandarma Komutanlığı,
- İl Ticaret Odası Başkanlığı,
- İl Sanayi Odası Başkanlığı,

temsilcilerinden oluşur. Sanayi odasının bulunmadığı illerde komisyona ticaret ve sanayi odası başkanlığının temsilcisi katılır. Özel güvenlik izni verilmesi ya da bu uygulamanın kaldırılması için başvuran kişi ya da kuruluşun temsilcisi

İlgili komisyon toplantısına üye olarak katılır. Komisyon, kararlarını oy çokluğu ile alır; oyların eşitliği halinde başkanın bulunduğu taraf çoğunluk sayılır; çekimser oy kullanılamaz. Komisyon kararları, başkan ve üyeler tarafından imzalanır ve Karar Defterine kaydedilir.(5188/4)

Özel Güvenlik Komisyonunun Görevleri şunlardır:

- işi veya konumu sebebiyle korunma ihtiyacı duyan kişinin talebi üzerine, özel güvenlik personeli istihdam etmek veya özel güvenlik şirketlerinden hizmet satın almak suretiyle güvenliğin sağlanmasına karar vermek,
- Kurum ve kuruluşların talebi üzerine, işyerinin, çalışanların ve tesislerin özel güvenlik birimi kurmak veya özel güvenlik şirketlerinden hizmet satın almak suretiyle güvenliğin sağlanmasına karar vermek,
- Özel güvenlik hizmetini yerine getirecek azami personel sayısını, bulundurulabilecek veya taşınabilecek silah ve teçhizatın miktar ve niteliğini, gerektiğinde kişiler, özel güvenlik birimleri veya özel güvenlik şirketleri tarafından alınacak fiziki ve aletli güvenlik tedbirleri belirlemek,
- Para ve değerli eşya naklinde veya geçici süreli koruma ve güvenlik hizmetlerinde kullanılmak üzere özel güvenlik şirketlerince ve eğitimde kullanılmak üzere özel eğitim kurumlarında bulundurulabilecek veya taşınabilecek silah sayısını ve niteliğini belirlemek,
- Koruma ve güvenlik hizmetinin yerine getirileceği alanı belirlemek ve zorunlu hallerde görev alanını genişletmek,
- Para ve değerli eşya nakli veya cenaze töreni gibi kamuya açık ya da umumi mahallerde sağlanan özel güvenlik hizmetlerinde kamu hürriyetlerinin korunması amacıyla gerektiğinde sınırlandırıcı kararlar almak,
- Özel güvenlik uygulamasının sona erdirilmesine ilişkin talepleri karara bağlamak,
- Özel güvenlik faaliyetleriyle ilgili denetim sonucunda, valinin talebi üzerine alınacak tedbirleri kararlaştırmak,
- Kanun ve Yönetmelikte belirtilen diğer hususlar ile vali tarafından görüşülmesi istenen konuları görüşüp karara bağlamak.

2.Özel Güvenlik Hizmet Sözleşmesi

Özel güvenlik şirketlerinin kişi ve kuruluşlara sağlayacakları koruma ve güvenlik hizmetleri için yazılı sözleşme düzenlenir. Bu sözleşmelerde hizmeti alacak kişi veya kuruluşun adı, adresi, hizmetin kapsamı, personel sayısı, hizmetin süresi ve diğer hususlar belirtilir. Hizmet sözleşmesinin bir sureti koruma ve güvenlik hizmetine başlamadan en az bir hafta önceden ilgili şirket tarafından valiliğe verilir. Ayrıca, istihdam edilen özel güvenlik personelinin listesi ve bunların özel güvenlik mali sorumluluk sigortası poliçelerinin birer sureti personelin görev başlağığı tarihten itibaren on beş gün içinde ilgili şirket tarafından valiliğe verilir.

3. Özel Güvenlik Faaliyetinin Sona Erdirilmesi

Kanun hükümlerine göre özel güvenlik izni alarak, bünyesinde özel güvenlik birimi kuranlar veya özel güvenlik hizmetini şirketlere yaptıranlar, en az bir ay önce başvurmak şartıyla, Komisyonun kararı ve Valinin onayı ile özel güvenlik uygulamasını sona erdirebilirler.

4. Merkezi Sınav Komisyonu

Özel güvenlik eğitimi sonunda yapılacak olan yazılı ve uygulamalı sınavları yürütmek üzere, Bakanlıkça belirlenecek bir mülki idare amirinin başkanlığında, bir üyesi Jandarma Genel Komutanlığından olmak üzere beş kişiden oluşan komisyondur.

5. Uygulamalı Sınav Komisyonu

Özel güvenlik eğitimi sonunda illerde yapılacak olan uygulamalı sınavları yürütmek üzere, vali tarafından oluşturulacak en az üç kişiden oluşan komisyondur. Gerektiğinde ihtiyaca göre vali tarafından birden fazla komisyon oluşturulabilir.

6. Özel Güvenlik Birimi

Bir kurum veya kuruluşun güvenliğini sağlamak üzere, kendi bünyesinde

kurulan birimdir. Özel Güvenlik Birimleri, Özel Güvenlik Komisyonu'ndan alınacak izinle kurulabilir.

7. Özel güvenlik Şirketi

Türk Ticaret Kanunu'na göre kurulan ve üçüncü kişilere koruma ve güvenlik hizmeti veren şirketlerdir. Şirketlerin özel güvenlik alanında faaliyette bulunması İçişleri Bakanlığının iznine tabidir. Faaliyet izni verilebilmesi için şirket hisselerinin nama yazılı olması ve faaliyet alanının münhasıran koruma ve güvenlik hizmeti olması zorunludur.

8. Özel Eğitim Kurumu

Özel güvenlik görevlileri ve yönetici adaylarına özel güvenlik eğitimi vermek üzere Bakanlığın izniyle kurulan eğitim kurumlarıdır. Özel Eğitim Kurumlarının faaliyette bulunması Bakanlığın iznine tabidir.

9. Yabancı Şirketlerin Türkiye'de Özel Güvenlik Hizmeti Vermesi

Yabancı bir şirketin Türkiye'de özel güvenlik hizmeti vermesi, Türkiye'de kurulan bir şirkette yabancı ortak bulunması veya bir özel güvenlik eğitim kurumunda uzman eğitici olarak yabancı uyruklu kişilerin istihdamı, müteakabiliyet esaslarına göre Kanunda belirtilen şartlara tabidir. Bu alanda müteakabiliyetin mevcut olup olmadığı Dışişleri Bakanlığı'ndan sorulur.

10. Alarm merkezi

Konut, işyeri ve tesislerin güvenliğini sağlamak amacıyla, teknik donanım kullanarak bunarı izleyen işletmelerdir. Alarm merkezi kurma ve izleme izni valiliklerce verilir.

Alarm merkezi kurma ve izleme izni için valiliğe yapılacak başvuruya aşağıdaki belgelerden birer suret eklenir.

- Kurucu ve yöneticilerin adli sicil kayıtları,
- Kurucu ve yöneticilerin nüfus cüzdan sureti ve ikamet belgeleri,
- Yöneticilerin dört yıllık yüksek okul mezunu olduğunu belgeleyen diploma veya dengi belgenin örneği,
- Alarm merkezini temsil edecek yöneticiler için yetki belgesi,
- Yöneticilerin özel güvenlik temel eğitim sertifikası (genel kolluk birimlerinde daha önce çalışmış olanlardan buna ilişkin belge),
- Alarm merkezinde kullanılacak teknik teçhizatın amaca elverişliliğine ilişkin taahhütname.

Bilgi ve belgelerin incelenmesinden sonra gerekli şartları taşıdığı anlaşılan şirketlerin yöneticileri hakkında güvenlik soruşturması yaptırılır.

11. Özel Güvenlik izni

Kişilerin silahlı personel tarafından korunması, kurum ve kuruluşlar bünyesinde özel güvenlik birimi kurulması veya güvenlik hizmetinin şirketlere gördürülmesi özel güvenlik komisyonunun kararı üzerine valinin iznine bağlıdır.

Kişi ve kuruluşların talebi üzerine, koruma ve güvenlik ihtiyacı dikkate alınarak, güvenlik hizmetinin istihdam edilecek personel eliyle sağlanmasına, kurum ve kuruluşlar bünyesinde özel güvenlik birimi kurulmasına ya da bu hizmetin güvenlik şirketlerine gördürülmesine izin verilir. Bir kuruluş bünyesinde özel güvenlik birimi kurulmuş olması, ihtiyaç duyulduğunda ayrıca güvenlik şirketlerine hizmet gördürülmesine mani değildir.

12. Geçici ve Acil Durumlarda Özel Güvenlik izni

Toplantı, konser, sahne gösterileri ve benzeri etkinliklerde, para veya değerli eşya nakli veya cenaze töreni gibi geçici veya acil hallerde, özel güvenlik izni vali tarafından verilir.

Geçici ve acil hallerde özel güvenlik izni, hizmeti yerine getirecek güvenlik şirketi tarafından alınır. izin için yapılacak başvuruda koruma ve güvenlik hizmeti verilecek alan, istihdam edilecek özel güvenlik görevlileri ve kullanılacak teçhizat belirtilir. Hizmetin özelliğine ve önemine göre, valilikçe güvenlik planı istenebilir.

Güvenliğin sağlanması için ilgili şirket tarafından öngörülen tedbirlerin yetersiz görülmesi halinde valilik ilave tedbirler alınmasını veya güvenlik planının

değiştirilmesini istemeye yetkilidir.

iznin konusu para ve değerli eşya nakli ise ayrıca, taşınacak silahlar ve kullanılacak araçlar başvuru dilekçesinde belirtilir. Bankaların özel güvenlik birimlerince gerçekleştirilecek para nakli için özel güvenlik izni alınmaz.

13. Koruma ve Güvenlik Planları .

Özel güvenlik birimleri ve özel güvenlik şirketleri, bu Özel Güvenlik Hizmetlerine Dair Uygulama Yönetmeliği kapsamında güvenlik hizmeti verecekleri tesis ve alanlara ilişkin koruma ve güvenlik planlarının bir örneğini otuz gün içerisinde valiliğe verir. Valilik, koruma ve güvenlik planlarında değişiklik yapılmasını veya plandaki yetersizliklerin otuz gün içerisinde giderilmesini isteyebilir.

14. Yönetici

Özel güvenlik şirketlerinde özel güvenlik görevlilerine emir ve komuta etme, alınacak güvenlik tedbirlerini, bunların yerini, sırasını ve zamanını belirleme ve değiştirme yetki ve sorumluluğuna sahip olan yöneticiler ile özel güvenlik eğitim kurumlarında eğitimden sorumlu olan yöneticilerdir.

Yönetici olacaklarda aranan şartlar şunlardır:

- Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmak.
- Taksirli suçlar hariç olmak üzere, ağır hapis veya altı aydan fazla hapis veyahut afa uğramış olsa bile Devletin şahsiyetine karşı işlenen suçlarla, zimmet, irtikap, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, emniyeti suistimal, sahtecilik, hileli iflas veya istimal ve istihlak kaçakçılığı hariç kaçakçılık, resmi ihale ve alım satımlara fesat karıştırma, Devlet sırlarını açığa vurma, laf atma, sarkıntılık, ırza tasallut, ırza geçme, kız, kadın veya çocuk kaçırma ve alıkoyma, fuhşa teşvik, fuhuş için aracılık, uyuşturucu madde kullanma, uyuşturucu madde kaçakçılığı suçlarından dolayı hükümlü bulunmamak.
- Yüksek okul mezunu olmak. Muvazzaf subaylardan yüksek okul mezunu olma şartı aranmaz.
- Özel Güvenlik Temel Eğitimini başarıyla tamamlamak. Genel kolluk kuvvetinden ve Milli istihbarat Teşkilatından emekli olanlar ile en az beş yıl fiilen bu görevde çalıştıktan sonra kendi istekleriyle görevinden ayrılmış olanlarda, görevlerinden ayrıldıkları tarihten itibaren beş yıl süreyle özel güvenlik temel eğitimi şartı aranmaz.

15. Özel Güvenlik Görevlisi

Kanun kapsamında özel koruma ve güvenlik hizmetini yerine getirmek amacıyla istihdam edilen kişilerdir.

Özel güvenlik görevlilerinde aşağıdaki şartlar aranır:

- Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmak.
- Silahsız olarak görev yapacaklar için en az sekiz yıllık ilköğretim veya ortaokul; silahlı olarak görev yapacaklar için en az lise veya dengi okul mezunu olmak
- Silahsız olarak görev yapacakların için 18; silahlı olarak görev yapacaklar için 21 yaşını doldurmuş olmak.
- Türk Ceza Kanununun 53 üncü maddesinde belirtilen süreler geçmiş olsa bile; kasten işlenen bir suçtan dolayı bir yıl veya daha fazla süreyle hapis cezasına ya da afa uğramış olsa bile devletin güvenliğine karşı suçlar, Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar, cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar, kamunun sağlığına karşı suçlar, zimmet, irtikap, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama, kaçakçılık veya fuhuş suçlarından mahkum olmamak
- Kamu haklarından yasaklı olmamak.
- Görevin yapılmasına engel olabilecek vücut ve akıl hastalığı ile özürlü bulunmamak.
- Özel güvenlik temel eğitimi başarıyla tamamlamış olmak. Genel kolluk kuvvetinden ve Milli istihbarat Teşkilatından emekli olanlar ile en az beş yıl fiilen bu görevde çalıştıktan sonra kendi istekleriyle görevinden ayrılmış

olanlarda, görevlerinden ayrıldıkları tarihten itibaren beş yıl süreyle özel güvenlik temel eğitimi şartı aranmaz.

16. Özel Güvenlik Görevlisinin Sağlık Şartları

Özel güvenlik görevlisi çalışma izni verilebilmesi için, aşağıda belirtilen hususları kapsayacak şekilde, bir hastaneden veya yeterli bir sağlık kuruluşundan alınan "özel güvenlik görevlisi olur" ibareli sağlık raporu istenir.

- Psikiyatri: Psikiyatrik bir hastalık veya kişilik bozukluğu (Psikopati); alkol ve uyuşturucu bağımlılığı olmamak.
- Nöroloji: Özel güvenlik hizmetini yerine getirmesine engel teşkil edebilecek nörolojik rahatsızlığı olmamak
- Göz: Körlük, gece körlüğü veya renk körlüğü olmamak.
- Kulak Burun Boğaz (KBB): Özel güvenlik hizmetini yapmasını engel teşkil edebilecek işitme kaybı olmamak.
- Ortopedi: Kas veya iskelet sisteminde ileri derecede hareket kısıtlılığı olmamak.

17. Çalışma izni

Özel güvenlik görevlisi olarak istihdam edilecekler ile özel güvenlik şirketlerinde ve özel güvenlik eğitimi verecek kurumlarda yönetici olarak çalışacaklar hakkında valilikçe güvenlik soruşturması yapılır. Soruşturma sonucu olumlu olanlara, özel güvenlik temel eğitimini başarıyla bitirmiş olmak şartıyla, valilikçe beş yıl süreli çalışma izni verilir. Ateşli silah taşımayacak özel güvenlik görevlileri hakkında sadece arşiv araştırması yapılır. Güvenlik soruşturması ve arşiv araştırması bir ay içinde tamamlanır.

Özel güvenlik görevlisi çalışma izni için yapılacak başvurulara aşağıdaki belgeler eklenir:

- Diploma fotokopisi,
- Nüfus cüzdan fotokopisi,
- Adli sicil kaydı,
- Dört adet vesikalık fotoğraf,
- Sağlık raporu,
- Özel güvenlik temel eğitimi sertifikası.

Başvuru sahiplerinden haklarında, yapılacak güvenlik soruşturması olumlu olanlara, ruhsat harcını yatırdıkları takdirde, kendilerine beş yıl süreyle geçerli, "özel Güvenlik Görevlisi Kimlik Kartı" verilir. Kimlik belgesinde çalışma izin süresi belirtilir. Özel güvenlik görevlilerinde aranan şartlardan herhangi birisinin kaybedildiğinin tespiti halinde çalışma izni valilikçe iptal edilir.

18. Özel Güvenlik Görevlilerinin Kıyafeti (Üniforma)

Özel güvenlik görevlileri göre valanı içinde ve süresince üniforma giyerler. Görevin ve işyerinin özelliği nedeniyle gerekli görülen hallerde sivil kıyafetle görev yapılmasına Özel Güvenlik Komisyonu izin verebilir.

Özel güvenlik görevlilerinin giyeceği üniforma ve üniformayı tamamlayan diğer unsurlar, Türk Silahlı Kuvvetleri ve genel kolluk kuvvetleri ile kanunlarla kurulan özel kolluk kuvvetlerinde kullanılan renkte, biçim ve motifte olamaz. Üniforma ve üniformayı tamamlayan unsurlar ve teçhizat özel güvenlik birimlerinde belirlendikten sonra, Komisyonun onayına sunulur. Üniformada şirketi tanıtıcı isim, işaret veya logo bulunur. Özel güvenlik şirketlerince kullanılacak üniforma ve üniformayı tamamlayan unsurlar ile teçhizat Bakanlıkça onaylanır.

Özel güvenlik görevlileri gece görevinde, spor müsabakalarında, konser ve sahne gösterilerinde üniformanın üzerine, arkasında ışığı yansıtan "ÖZEL GUVENLIK" ibaresi yazılı yelegeği giyerler.

19. Görev Alanı

Görev alanı Özel Güvenlik Komisyonu tarafından belirlenir ve zorunlu hallerde Komisyon kararıyla genişletilebilir. Özel güvenlik görevlileri 5188 sayılı yasanın 7 nci maddesinde sayılan yetkilerini sadece görevli oldukları görev alanı içinde kullanabilirler

Özel güvenlik görevlileri silahlarını görev alanı dışına çıkaramazlar. işlenmiş

bir suçun sanığı veya suç işleyeceğinden kuvvetle şüphelenilen kişinin takibi, dışarıdan yapılan saldırılara karşı tedbir alınması, para ve değerli eşya nakli, kişi koruma ve cenaze töreni gibi güzergah ifade eden durumlarda güzergah boyu görev alanı sayılır.

20. Denetim ve Faaliyet izninin iptali

İçişleri Bakanlığı ve valilikler özel güvenlik hizmetleri kapsamında, özel güvenlik birimlerini, özel güvenlik şirketlerini ve özel güvenlik eğitimi veren kurumları denetlemeye yetkilidir.

Denetim sonucu tespit edilen eksikliklerin ilgili kişi, kurum, kuruluş ve şirketlerce verilen süre içinde giderilmesi zorunludur.

Amacı dışında faaliyet gösterdiği veya suç kaynağına dönüştüğü tespit edilen şirketlerin ve özel eğitim kurumlarının faaliyet izni iptal edilir. Bu şekilde faaliyet izni iptal edilen şirketlerin veya kurumların, kurucu ve yöneticileri, özel güvenlik şirketlerinde ve özel güvenlik eğitimi veren kurumlarda kurucu ve yönetici olamazlar.

21. Ek Önlem

Mülki idare amirleri havalimanı, liman, gümrük, gar ve istasyon gibi yerler ile spor müsabakalarının, sahne gösterilerinin ve benzeri etkinliklerin yapıldığı yerlerdeki özel güvenlik tedbirlerini denetlemeye ve kamu güvenliğinin gerektirdiği hallerde ek önlemler aldirmaya yetkilidir.

Kamu güvenliğinin sağlanması yönünden 5442 sayılı İl idaresi Kanunu ile vali ve kaymakamlara verilen yetkiler saklıdır. Bu yetkilerin kullanılması durumunda özel güvenlik birimi ve özel güvenlik personeli mülki idare amirinin ve genel kolluk amirinin emirlerini yerine getirmek zorundadır.

22. Ruhsat Harcı

Özel güvenlik şirketlerine ve özel güvenlik eğitimi verecek kurumlara faaliyet izni verilmesi için on milyar lira, özel güvenlik görevlilerine çalışma izni verilmesi için iki yüz milyon lira ruhsat harcı alınır ve bu harç mal sandığına yatırılır.

23. Özel Güvenlik Temel Eğitimi

Özel güvenlik temel eğitimi teorik ve pratik eğitim ile silah eğitiminden oluşmak üzere yüz yirmi ders saatinden oluşur. Programın otuz saati silah ve atış eğitimine ayrılır. Ateşli silah taşımayacak özel güvenlik görevlilerinin silah ve atış eğitimi alması zorunlu değildir. Bu görevlilerin temel eğitimi doksansaatinden az olamaz.

Yenileme eğitimi almış ders saatinden az olmamak üzere düzenlenir. Eğitimin yirmi saati silah ve atış eğitimine ayrılır.

Havalimanı ve havaalanlarında istihdam edilecek özel güvenlik görevlileri alan dersleri ile Uyuşturucu Madde Bilgileri dersini, deniz limanlarında istihdam edilecek özel güvenlik görevlileri, Deniz Limanı Güvenliği ve Uyuşturucu Madde Bilgileri derslerini almak zorundadır.

Özel güvenlik görevlilerinin çalışacakları kuruluş ve tesislerin özelliğine göre, eğitim kurumunca, programa ilave konular dahil edilebilir.

Halen bünyesinde güvenlik fakültesi veya meslek yüksek okulu bulunan ve bünyesinde güvenlik bölümleri (fakülte veya meslek yüksek okulu) açabilecek olan üniversitelerin bu bölümlerinden mezun olanlarda beş yıl süreyle silah eğitimi hariç özel güvenlik temel eğitimi şartı aranmaz.

Özel güvenlik eğitimi ücreti karşılığında İçişleri Bakanlığı'nca verilebileceği gibi, Bakanlığın izni ile özel eğitim kurumlarınca da verilebilir. Yeterli bina, araç, gereç ve personel bulunması şartıyla özel güvenlik eğitimi, valiliğin izniyle güvenlik hizmetinin sağlandığı yerde verilebilir.

24. Özel Güvenlik Yenileme Eğitimi

Özel güvenlik görevlilerinden, beş yıllık çalışma izninin bitmesi üzerine, çalışma izninin yenilenebilmesi için özel güvenlik yenileme eğitimi sertifikası istenir. Aynı şekilde, özel güvenlik şirketleri ve özel eğitim kurumlarının yöneticilerinin yenileme eğitimini alması ve beş yılda bir yenileme eğitimi sertifikasını Bakanlığa ibraz etmesi zorunludur.

Yenileme eğitimi altmış ders saatinden oluşur. Teorik ve uygulamalı dersler ilgili eğitim kurumu tarafından, temel eğitim konuları arasından seçilerek oluşturulur. Dersler, eğitim konularındaki son gelişmeleri ve yargı içtihatlarını da kapsar. Yenileme eğitiminin yirmi ders saati silah eğitimine ayrılır. Silah Bilgisi ve Atış dersinin tüm uygulamaları ve silah atış eğitimleri poligon ortamında yapılır.

25. Eğitim Kurslarına Devam Zorunluluğu

Adayların, özel güvenlik eğitimi süresince verilen derslerin en az üçte ikisine devamı zorunludur. Özel eğitim kurumlarınca, kursun sonunda adayların derslere devam durumunu gösteren devam çizelgesi düzenlenir. Kabul edilebilir bir özü bulunmaksızın derslerin %10 undan fazlasına devam etmeyenlerin kursla ilişkisi kesilir.

26. Yazılı ve Uygulamalı Sınavlar

Özel güvenlik temel eğitimini tamamlayanlar yazılı ve uygulamalı sınava tabi tutulur. Sınava kabul edilebilmek için adaylardan eğitim kursu devam çizelgesi istenir.

Yazılı sınav, merkezi sınav komisyonunca hazırlanan sorularla illerde yapılır. Bakanlıkça belirlenen sayıda yazılı sınav gözlemcisi ve illerde yapılacak uygulamalı sınav komisyonlarında görevlendirilecek personel valilik tarafından belirlenir.

Yazılı sınav soruları Merkezi Sınav Komisyonu tarafından hazırlanır. Yazılı sınavın yeri, tarihi, başvuru süresi, başvuru sırasında istenecek belgeler ve diğer hususlar en az on beş gün önceden Komisyon tarafından belirlenerek ilan edilir. Yazılı sınav soruları, eğitim konularının ağırlığına göre ve konuların tamamını kapsayacak şekilde hazırlanır ve çoktan seçmeli olarak yapılır.

Uygulamalı sınav, yazılı sınavdan hemen sonra yapılır. Sınava girecek aday sayısının fazla olması halinde, illerde birden fazla uygulamalı sınav komisyonu oluşturulabileceği gibi, sınav aynı gün bitirilemediği takdirde, devam eden günlerde de tamamlanabilir. Sınav, adayların silah bilgisi ve atış becerilerinin ölçülmesinden oluşan iki aşamayı kapsar. Sınav puanı yüz puan üzerinden, yarısı silah bilgisinden, diğer yarısı atış becerisinden verilir.

27. Sınav Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Adayların başarı puanı yazılı ve uygulamalı sınavdan aldıkları puanların toplamının aritmetik ortalamasıyla bulunur. Adayların başarı puanının yeterli sayılabilmesi için, sınav ortalamasının en az altmış, yazılı ve uygulamalı sınav puanlarının ise her birinin en az ~11i olması şartı aranır.

Sınavlarda yeterli başarıyı sağlayamayan adaylar, yeniden özel eğitim kursuna devam etmeksizin aynı yıl içinde birbirini takip eden üç sınava katılabilir. Her üç sınavda da başarısız olan veya başarısız sayılan adaylarda tekrar özel eğitim kursuna devam şartı aranır. Yazılı sınavdan başarılı olup, silah bilgisi ve atış dersinden başarısız olan adaylara talepleri halinde silahsız özel güvenlik sertifikası verilir.

Silahsız olarak görev yapacak özel güvenlik görevlilerinin sınavları sadece yazılı sınavdan oluşur. Bu sınavda en az altmış puan alan adaylar başarılı sayılır.

Yenileme eğitimi sonunda yeterliliğin belirlenmesinde temel eğitimde uygulanan hükümler uygulanır.

28. Özel.Güvenlik Eğitim Sertifikası

Özel güvenlik eğitimi başarı puanı altmış ve daha yüksek olan adaylar için eğitim kurumunca "Özel Güvenlik Eğitim Sertifikası" düzenlenir ve Komisyonca onaylanır.

Özel güvenlik temel eğitimi ve özel güvenlik yenileme eğitimi sertifikaları beş yıl süreyle geçerlidir.